

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ

ЕЛЕКТРОННИЙ МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 «Право»

ОДЕСА
2023

УДК 351/354:342.9(072)
П88

Укладач:

Білик Павло Петрович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного та господарського права Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Рецензенти:

Чуваков Олег Анатолійович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права, кримінального процесу та криміналістики Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Гаран Ольга Володимирівна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного та господарського права Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

*Рекомендовано Вченою Радою економіко-правового факультету
ОНУ імені І. І. Мечникова.*

(Протокол № 1 від 28серпня 2023 р.)

П88 **Публічне** адміністрування [Електронний ресурс] :
електронний методичний посібник для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» /
уклад. П. П. Білик. – Одеса, 2023. – 100 с. – 1,3 МБ.

У методичному посібнику наведено основні положення до вивчення дисципліни «Публічне адміністрування» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Право» спеціальності 081 «Право». Основна мета посібника – надати методичну допомогу здобувачам вищої освіти у підготовці та вивченні дисципліни на аудиторних заняттях та у процесі самостійної роботи.

УДК 351/354:342.9(072)

© Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова, 2023

ЗМІСТ

№	Назва рубрики	Сторінка
1	Вступ	4
2	Зміст навчальної дисципліни	7
3	Плани та методичні вказівки для підготовки до практичних занять	10
4	Питання для підсумкового контролю	82
5	Теми та пояснення до виконання контрольних робіт	87
6	Рекомендована література	92
7	Електронні інформаційні ресурси	99

ВСТУП

Поняття «публічне адміністрування» протягом останніх років поступово входить у науковий обіг в Україні та все частіше застосовується в політичних, економічних та соціальних сферах. Проте до сьогодні триває дискусія щодо змісту та сфери використання як цього терміну, так і близьких до нього понять (публічна адміністрація, державне управління, муніципальне управління та інших). Термін «публічне адміністрування» походить від англ. «publicadministration» (управління на державному та місцевому рівні; державне управління). Виходячи із етимології слів «адміністрування» (administration – управляти, завідувати, служити)¹ та «публічний» (public – суспільство, народ; відкритий, гласний, суспільний) публічне адміністрування у найбільш широкому значенні розуміється як відкрита, гласна та прозора діяльність органів управління (передусім, органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування) та їх посадових осіб стосовно вирішення проблем суспільства у цілому.

Вивчення даного курсу спрямоване на надання здобувачам комплексу знань, умінь і навичок, які необхідні для виконання ними своїх обов’язків на професійному рівні; на усвідомлення здобувачами значення норм з адміністративного права, базою якого є теоретичні положення адміністративно-правової науки і практика публічної управлінської діяльності, має своїм призначенням надання майбутнім правникам комплексу знань, умінь і навичок, які необхідні для виконання ними своїх обов’язків на професійному рівні.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Публічне адміністрування» є:

- вивчення теорії державного управління ;
- надання здобувачам глибоких знань щодо основних категорій адміністративного права, сутності виконавчої влади, публічного управління; механізмів адміністративно - правового забезпечення прав і

свобод людини; управління галузями функціями держави; забезпечення законності в управлінській діяльності;

- набуття вмінь аналізу практики застосування адміністративного законодавства.
- сприяння розвитку у здобувачів самостійності мислення;
- засвоєння здобувачами юридичної лексики і термінології;
- формування правової культури здобувачів.

Досконале вивчення дисципліни дозволить запобігти помилкам при застосуванні норм адміністративного права в сфері деліктних відносин, успішно вирішувати завдання по зміцненню законності.

Даний курс викладається шляхом поєднання аудиторних занять із самостійною роботою. Лекційні та практичні заняття відносяться до аудиторних занять.

Одним з обов'язкових елементів учбового плану для здобувачів є підготовка до практичних занять. Для цього здобувачам необхідно ознайомитися з рекомендованою учбовою, учбово-методичною літературою, нормативно-правовими актами з кожної теми. Виконання завдань по темам курсу є обов'язковою умовою підготовки до практичних занять. При підготовці до практичних занять необхідно:

- ознайомитись з питаннями теми;
- прочитати відповідні питання в підручнику або конспекті;
- ознайомитись з нормативними матеріалами;
- ознайомитись з літературними джерелами, які додаються в плані практичних занять; розв'язати завдання до теми.

Розв'язання завдань має бути чітким, повним, обов'язкова присутність посилання на статті нормативних актів з позначкою, коли і ким він був виданий; має бути особисте тлумачення проблеми на підставі чинного законодавства.

Самостійна підготовка передбачає написання доповідей та оформлення презентацій, аналіз нормативних актів і літературних джерел, огляд бібліографії, виконання практичних завдань, вирішення задач тощо.

Запорукою успішного вивчення дисципліни буде систематична перевірка ступеню засвоєння теорії адміністративного права, яка може відбуватися у формі опитування, співбесіди, вирішення конкретних завдань. Підсумковою формою контролю знань є складання заліку.

До заліку допускаються здобувачі, що відпрацювали всі пропущені заняття, виправили незадовільні оцінки, отримані на практичних заняттях, набрали мінімальну кількість балів і успішно здали змістовні модулі.

Очікуванні результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:

знати:

- основні категорій адміністративного права;
- сутність виконавчої влади, публічного управління;
- механізми адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини;
- механізми управління різними галузями;
- способи забезпечення законності в управлінській діяльності.

вміти:

- самостійно аналізувати зміст законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів законодавства що регулюють адміністративні правовідносини;
- тлумачити адміністративно-правові норми й роз'яснювати вимоги законів та інших нормативно-правових актів у сфері правового регулювання адміністративних правовідносин;
- застосовувати норми адміністративного права;
- вирішувати конкретні життєві ситуації на базі теоретичних знань.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Основні засади організації і функціонування сучасної системи публічного адміністрування (теми 1-2)

Тема 1. Теоретичні засади публічного адміністрування

Основні поняття публічного адміністрування. Публічне адміністрування: історія і сучасність. Суспільні відносини в публічному адмініструванні. Світовий досвід розвитку публічного адміністрування. Публічне адміністрування в континентальній правовій системі і в англо-американській правовій системі

Тема 2. Державне управління – ключова категорія публічного адміністрування

Загальне поняття управління та його види. Поняття та види публічного управління. Необхідність, можливості та межі публічного управління. Держава як суб'єкт управління суспільством. Влада та управління. Категорія «інтерес» в державному управлінні. Державне управління: сутність та загальна характеристика

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Публічне адміністрування як виконавчо-розпорядча діяльність (теми 3-5)

Тема 3. Виконавча влада і супутні категорії в публічному адмініструванні

Загальне поняття державного органу (органу державної влади). Конституційно-правові засади побудови системи органів виконавчої влади.

Основні види органів виконавчої влади в Україні. Загальна характеристика управлінських відносин в системі органів виконавчої влади. «Субординація», «координація» і «реординація» між органами виконавчої влади. Президент України і виконавча влада. Місцеве самоврядування в контексті децентралізації державної влади

Тема 4. Змістовна характеристика управлінської діяльності

Загальна характеристика управлінської діяльності. Компетенція органів виконавчої влади. Взаємозв'язок функцій та компетенції органів виконавчої влади. Правова природа дискреційних повноважень органу виконавчої влади. Адміністративний розсуд в діяльності органів виконавчої влади. Форми та методи управлінської діяльності.

Тема 5. Форми та методи діяльності в публічному адмініструванні

Зміст поняття правових актів управління. Класифікація правових актів управління. Вимоги до правових актів управління. Процедури підготовки і прийняття правових актів управління. Публічно-правова природа адміністративного договору його сутнісні характеристики

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

Практика здійснення публічного адміністрування

(теми 6-9)

Тема 6. Публічна служба та публічні службовці

Суспільна роль і функції державної служби. Поняття «державна служба» і «державний службовець» в зарубіжних моделях державної служби. Типи і види державної служби. Співвідношення понять «посадова особа» і «державний службовець». Інститут проходження державної служби

Тема 7. Адміністративні послуги – оновлений напрям діяльності держави

Поняття і класифікація адміністративних послуг. Правові засади діяльності з надання адміністративних послуг. Процедури надання адміністративних послуг. Зарубіжний досвід правового регулювання адміністративних послуг.

Оцінка якості адміністративних послуг

Тема 8. Публічне адміністрування: оцінка ефективності

Трансформація системи влади в Україні. Моделі ефективності діяльності публічних адміністрацій. Методика оцінки зовнішньої ефективності публічного адміністрування. Методика оцінки внутрішньої ефективності публічного адміністрування. Високоефективні публічні адміністрації

Тема 9. Контроль і відповідальність в системі публічного адміністрування

Державний контроль в публічному адмініструванні: сутність та призначення. Види державного контролю та їх правове регулювання. Контроль та нагляд в публічному адмініструванні. Адміністративна відповідальність як результат здійснення контролю в публічному адмініструванні. Особливості адміністративної відповідальності осіб, що обіймають посади в державних органах.

**ПЛАНИ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.**

**Основні засади організації і функціонування сучасної системи
публічного адміністрування**

Тема 1. Теоретичні засади публічного адміністрування

Питання для обговорення:

1. Основні поняття публічного адміністрування.
2. Публічне адміністрування: історія і сучасність.
3. Суспільні відносини в публічному адмініструванні.
4. Світовий досвід розвитку публічного адміністрування.
5. Публічне адміністрування в континентальній правовій системі і в англо-американській правовій системі

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Світовий досвід розвитку публічного адміністрування.
2. Публічне адміністрування в континентальному праві та в англосаксонській системі права

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувачі повинні визначитися із тим, що поняття «публічний» походить від латинського слова *publicus* – суспільний, народний. У латинсько-українському словнику слово *publicus* перекладається як «людовий, народний, громадський, державний». Також є визначення поняття «публічний» як відкритий, гласний, суспільний. Новий тлумачний словник української мови зазначає кілька значень слова «публічний»: який відбувається в присутності публіки, людей; прилюдний, привселюдний, гласний, відкритий; призначений для широкого відвідування, користування; громадський, загальний, загальнодоступний; стосується публіки. В етимологічному словнику

української мови: «публіка» - група людей, що зібралася де-небудь (глядачі, слухачі); народ, люди; публікатор, публікація, публіцист, публіцистка, публічний, публіцистичний, публікувати.

Дехто з науковців-лексикографів зміст терміну «публічний» бере з визначення «публіка» (від лат. publica - суспільство, народ, люди): всенародний, оголошений, явний, відомий; організований для публіки, суспільства, народний, загальнонародний, всенародний, вселюдний; всіма спільний, такий, що всім належить. Також подають переклад англійського слова public на українську мову як громадський, публічний, державний. У юридичній термінології «публічний» розкривається у таких словосполученнях, як «публічна влада» та «публічне право». Тобто, коли мова йде про публічну владу, то це мається на увазі, що її джерелом є народ країни.

А що стосується публічного управління та адміністрування – це управління за участю народу. Що стосується терміну «адміністрування» (англ. «administro» - керую, виконую), то виходячи з вище наведених історичних та етимологічних наукових суджень, публічне адміністрування слід розглядати як – бюрократичний метод управління завдяки командуванню, який є процесом досягнення національних цілей та інтересів шляхом діяльності суб'єктів публічної сфери, у тому числі законодавчих, виконавчих і судових органів та органів місцевого самоврядування.

Здобувачі повинні знати, що публічне адміністрування з певних наукових позицій може ототожнюватись зі складовою частиною системи державного управління. Його часто плутають з публічним управлінням. Публічне управління – це процес колективного прийняття та реалізації стратегічних рішень на основі узгодження і координування мети і дій усіх ключових учасників. Публічне адміністрування – це регламентована законами та іншими правовими актами, діяльність суб'єктів публічного адміністрування, що спрямована на: прийняття адміністративних рішень; надання адміністративних послуг; здійснення внутрішнього адміністрування суб'єкта публічного адміністрування. У вузькому сенсі, публічне адміністрування передбачає

взаємодію суб'єктів з виконавчою гілкою влади, а в широкому сенсі – з усіма трьома гілками влади на різних рівнях прийняття рішень (державний, регіональний, муніципальний).

Звернути увагу!, що

адміністративне регулювання – діяльність суб'єкта публічного адміністрування з видання правил, положень, регламентів та інших нормативних актів для виконання законів. Внутрішнє адміністрування – діяльність, завдяки якій забезпечується самостійне функціонування суб'єкта публічного адміністрування (впорядкування організаційно-управлінської структури, документація, розпорядження трудовими, матеріальними, фінансовими ресурсами, документообіг).

Здобувач

повинен усвідомити, що саме класична наукова модель управління у державному секторі має більше визнання в Україні, і у нас все ще використовується термін «державне управління», який не є точним відповідником до сучасних реалій та за своїм значенням є ближчим до визначення «публічне адміністрування». Дуже часто два різних терміни публічне адміністрування і публічне управління перекладаються з англійської мови на українську як «державне управління». Проте, це просто дві різні теорії, на підставі чого вказується, що, основними рисами державного управління є його владний характер, витоками якого є державна воля та розповсюдження на все суспільство.

Специфіка публічного адміністрування полягає в тому, що, публічне адміністрування: спирається на державну владу, підкріплюється і забезпечується нею; поширюється на все суспільство і за його межі у сфері проведення державної міжнародної політики. Саме держава шляхом законодавчої діяльності встановлює основні, загальні й типові правила поведінки людей; публічне адміністрування діє системно та неперервно, поєднуючи функціонування таких структур, як механізм держави, державний апарат, державну службу. Особливості публічного адміністрування дають змогу говорити, що воно виступає одним із своєрідних засобів реалізації прав та охоронюваних законом інтересів громадян через послуги та функції, які

надає їм та при цьому гарантує їх належне виконання та охорону на державному рівні.

Адміністрування – це прерогатива виконавчих органів влади або державних службовців, наділених державно-владними повноваженнями. Публічне адміністрування як науковий концепт і практична діяльність – регламентована законами та іншими нормативно-правовими актами діяльність суб'єктів публічного адміністрування, спрямована на здійснення законів та інших нормативно-правових актів шляхом прийняття адміністративних рішень, надання встановлених законами адміністративних послуг.

Інститути у вигляді державних або недержавних суб'єктів публічної влади і функції, які вони виконують, можна охарактеризувати як публічну адміністрацію, основними структурними елементами якої є органи виконавчої влади на загальному та на місцевих рівнях. За допомогою встановлених механізмів, публічні адміністрації забезпечують здійснення регулюючого впливу на соціально-економічні системи територіальних одиниць різних рівнів з метою забезпечення гідних умов життєдіяльності людей, тим самим виступають як засіб реалізації прав та охоронюваних законом інтересів громадян, що проживають у державі, та громадян України, що тимчасово проживають за її межами, наприклад, охорони прав власності на нерухоме майно у вигляді здійснення процедури їх офіційної реєстрації.

Тактика публічного адміністрування становить детальний опис дій, що мають бути логічно, у належний спосіб та із застосуванням конкретних засобів та прийомів, здійснені суб'єктом публічного адміністрування для досягнення певної мети. Методи публічного адміністрування як феномен, що вивчається правовою наукою полягають у практичному виконанні суб'єктами публічної адміністрації своєї адміністративної компетенції. Вони мають ряд своїх особливостей: виражають публічний інтерес; реалізуються в процесі публічного адміністрування; являють собою упорядковувачий вплив публічної адміністрації на поведінку суб'єктів суспільства та є змістом цього впливу; завжди містять у собі керівну волю держави, яка проявляється у юридично

владних приписах публічної адміністрації; є засобом реалізації закріпленої компетенції за суб'єктами публічного адміністрування, тобто, юридичний зміст методів знаходиться в межах повноважень того органу, який їх використовує; мають своє зовнішнє вираження - форми публічного адміністрування (правові і неправові); вибір конкретних методів публічного адміністрування знаходиться у прямій залежності не тільки від особливостей організаційно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, а насамперед - від особливостей об'єкта впливу (індивідуальний чи колективний, форма власності, адміністративно-правовий статус). Іншими словами методи публічного адміністрування являють собою способи та практичні характеристики вчинення відповідних дій.

Здобувачам слід взяти до уваги, що в розрізі сучасних наукових досліджень публічне адміністрування як будь-який правовий інститут має свої принципи: пріоритету державної політики, об'єктивності, економії ентропії, раціонального використання часу, самоорганізації громадянського суспільства, зворотного зв'язку. Пріоритет державної політики, як принцип публічного адміністрування, розкривається у тому, що управлінська діяльність ґрунтується на цілях, завданнях, основних формах і методах, які притаманні державі. Принцип об'єктивності в публічному управлінні означає діяльність, яка опирається на достовірно об'єктивну інформацією, що виходить з реального стану справ, а не з умовних передбачень.

Принцип економії ентропії характеризує умови упорядкування системи. Чим менше вимір ентропії, тим вище впорядкованість суспільної системи. Найменша дія як принцип публічного адміністрування – це можливість відбирати з можливого переліку управлінських впливів ті, в результаті яких простежується мінімальний вимір ентропії. Раціональне використання часу, як принцип функціонування даної сфери суспільних відносин, всебічно оптимізує часові витрати на розробку та впровадження управлінських рішень.

Пріоритетність результатів та об'єктивних напрямів суспільного розвитку над діями і рішеннями органів публічного адміністрування є основою принципу

публічного адміністрування щодо самоорганізації громадянського суспільства. А засади зворотного зв'язку, як принцип адміністрування, потребують від управляючого суб'єкта постійного контролю за тим, як об'єкт управління реагує на його дії. Тракткування державного управління як керівного впливу держави на суспільну систему є найкращою ілюстрацією того, як в Україні сприймається та розуміється поняття державного управління.

Здобувачі мають визначитися із категорією “державне управління”. Державне управління з наукової точки зору – діяльність держави (органів державної влади), спрямована на створення умов для якнайповнішої реалізації функцій держави, основних прав і свобод громадян, узгодження різноманітних груп інтересів у суспільстві та між державою і суспільством, забезпечення суспільного розвитку відповідними ресурсами. Сьогоднішнє розуміння сутності державного управління деякими українськими вченими є досить наближеним до розуміння сутності публічного управління. Розуміння сутності державного управління зазнало еволюції внаслідок розвитку демократії та громадянського суспільства у світі та зокрема в Україні.

Відтак сьогодні аспект взаємодії держави і громадянського суспільства в державному управлінні є дуже важливим на відміну від традиційного бачення державного управління як організуючого і регулюючого впливу держави на суспільну життєдіяльність людей з метою її упорядкування, зберігання або перетворення, що спирається на її владну силу. Зважаючи на вищезазначене, можемо констатувати, що новий зміст, що вкладається у термін «державне управління», є наближеним до змісту, що вкладається у такий новий термін, як «публічне управління».

Важливо, удосконалюючи впроваджені наукові досягнення у сфері державного управління, наслідувати найкращі зарубіжні тенденції та практики і сприяти розвитку науки публічного управління. Аналізуючи історичний досвід минулого і сучасну практику забезпечення прав і свобод особи, можна зробити висновок про необхідність комплексного і системного втілення в життя основних засад громадянського суспільства, з одночасним впровадженням в

практику найважливіших положень правової держави в Україні. Діяльнісний підхід під механізмом реалізації прав та охоронюваних законом інтересів передбачає комплекс взаємозалежної правової діяльності носія права і правозастосовних органів, спрямовану на те, щоб особистість користувалася соціальним благом. Залежність управляючого впливу від стану системи і зовнішнього середовища, передбачає, що будь-яка система публічного адміністрування функціонує в конкретному соціальному середовищі, тобто в межах конкретного суспільства і властивих йому економічних відносин, соціальної структури, культурного середовища, соціально-психологічної атмосфери.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015, *Відомості Верховної Ради України*. № 4, Ст. 43 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

Основна література

1. Петков С.В. Теорія адміністративного права. Навчальний посібник. Київ : КНТ, 2014. 304 с. https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2020/Petkov_2014.pdf
2. Загальне адміністративне право // за заг. ред. І. С. Гриценка. Юрінком Інтер. 2015, 568 с. <https://www.osce.org/files/f/documents/d/c/358156.pdf>
3. Бакуменко В.Д. Особливості публічного управління та адміністрування : навч. посіб. / В.Д. Бакуменко, І. С. Бондар, В.Г. Горник, В.В. Шпачук. К.: Ліра-К, 2016. 256 с. <https://www.slideshare.net/lojekex/doc-254931418>
4. Козуліна С.О. Право в публічному управлінні : навч. посіб. / С.О. Козуліна, Ю.О. Ровинський, К.І. Ровинська. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. 174 с. <https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/96.pdf>

5. Лазор О.Д., Лазор О.Я., Юник І.Г. Основи публічного управління та адміністрування : навчально-методичний посібник. – 2-ге вид. / О.Д. Лазор, О.Я. Лазор, І.Г. Юник. К.: Ліра-К, 2020. 268 с. <https://lira-k.com.ua/preview/12291.pdf>
6. Лазор О.Д., Лазор О.Я., Яременко О.І. та ін. Публічне управління та адміністрування : польсько-український словник термінів : навч.-наук. видання. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 368 с. <https://knushop.com.ua/image/catalog/lira20230617/pdf/12860.pdf>
7. Марущак В.П. Запобігання та протидія корупції : навч.-метод. посіб. / В.П. Марущак, Н.П. Долгіх, С.О. Козуліна, І.С. Бачинська ; за заг. ред. д.держ.упр. проф. В.П. Марущака. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2014. 160 с. <https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/96.pdf>
8. Ястремська О.М. Публічне адміністрування : навч. посіб. / О.М. Ястремська, Л.О. Мажник. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015 132 с. https://duikt.edu.ua/uploads/l_1444_92306508.pdf?file=l_1444_92306508.pdf

Тема 2. Державне управління – ключова категорія публічного адміністрування

Питання для обговорення:

1. Загальне поняття управління та його види.
2. Поняття та види публічного управління.
3. Необхідність, можливості та межі публічного управління.
4. Держава як суб'єкт управління суспільством.
5. Влада та управління: взаємозалежність та обумовленість
6. Категорія «інтерес» в державному управлінні.
7. Державне управління: сутність та загальна характеристика

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Загальне поняття «державного управління» та погляди на його сутність
2. Державне управління і виконавча влада.

3. Всезагальна організаційна наука і теорія державного управління
4. Державне управління і державне регулювання: співвідношення понять та їх зміст
5. Оновлення доктрини державного управління в сучасних умовах

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Одним з найважливіших принципів правової держави є поділ влади. Таким чином, щоб визначити межі повноважень влади спочатку здобувачам необхідно розкрити такі поняття, як «державне управління», «публічне адміністрування», «публічне управління».

Державне управління як галузь досліджень з'явилася в нашій країні на початку 90-х рр. XX століття. Можна стверджувати, що теоретичні основи науки ще знаходяться в стадії формування та мають безпосередню залежність від стану і розвитку політичних і соціально-економічних відносин.

Здобувачі повинні звернути увагу на наступне: державне управління економічними і соціальними об'єктами, процесами, відносинами являє собою невід'ємну, найважливішу частину управління суспільством, країною, регіонами. Початкове призначення державного управління полягає у внесенні організуючих, впорядкованих починань у життя, існування суспільства, людей і навколишнього середовища.

Здобувачі повинні знати, що термін «управління» означає діяльність із керівництва ким-небудь або чимось. У загальному розумінні управління – це цілеспрямований вплив на складну систему. Класична дефініція визначає управління як діяльність держави або інших суб'єктів державної (публічної) влади, яка здійснюється поза межами законотворчості та правосуддя. Дане визначення державного управління виділяє і пов'язує такі явища та інститути, як державне управління і уряд в якості виконавчого органу єдиної державної влади та органів місцевого самоврядування, що реалізують у певному обов'язі функції державного управління. В класичній моделі державного управління можна виділити такі основні риси: управління державними справами;

централізація управління; концентрація ресурсів; служіння загальнонаціональним інтересам.

Слід мати на увазі, що категорія державне управління – це діяльність держави (органів державної влади), спрямована на створення умов для якнайповнішої реалізації функцій держави, основних прав і свобод громадян, узгодження різноманітних груп інтересів у суспільстві та між державою і суспільством, забезпечення суспільного розвитку відповідними ресурсами.

Під державним управлінням потрібно розуміти особливий та самостійний різновид діяльності держави, що здійснює окрема система спеціальних державних органів – органів виконавчої влади.

Здобувачі повинні знати визначення державного управління. Державне управління – це практичний, організуючий і регулюючий вплив держави (через систему своїх структур) на суспільну і приватну життєдіяльність людей з метою її упорядкування, збереження або перетворення, що спирається на її владну силу.

Іноді поняття трактується як діяльність всіх державних органів з врегулювання суспільних відносин, організацію всіх сторін життя суспільства. Інші науковці визначають державне управління як специфічну діяльність держави, що дістає вияв у функціонуванні її органів, які безперервно, планомірно, владно і в рамках правових установлень, впливають на суспільну систему з метою її вдосконалення відповідно до державних інтересів.

Здобувачі мають розуміти, що сутність державного управління як самостійного виду державної діяльності слід розуміти як систему елементів державної влади, яка носить виконавчо-розпорядчий характер та виконує функції та завдання держави у процесі регулювання економічною, соціально-культурною та адміністративно-політичною сферами.

Термін «публічне управління» вперше використав англійський державний службовець Десмонд Кілінг, на думку якого публічне управління – це пошук у найкращий спосіб використання ресурсів задля досягнення пріоритетних цілей державної політики.

У загальному значенні, поняття «публічне управління» відображає інтегральний системний механізм, підсистемами і елементами якого виступають політичні програмні орієнтири і пріоритети, нормативне регулювання, процедури, фінансовані державою або органами місцевого самоврядування централізовані, і децентралізовані організаційно-управлінські структури та їх персонал, що відповідають за адміністрування діяльності у певній галузі суспільних відносин на національному, субнаціональному та місцевому рівнях.

Дж. М. Пріфінер та Р. Пристюс вважають, що публічне управління - це управління організацією та напрямком людських і матеріальних ресурсів для досягнення бажаних цілей. Публічне управління - це вплив суб'єкта, що володіє публічною владою, на об'єкт з метою будь-яких суспільних інтересів.

Здобувачі повинні розуміти, що на публічне управління істотний вплив завжди надавали, надають і будуть надавати питання і проблеми як світової, так і внутрішньої політики, суспільного життя. Публічне управління завжди здійснюється в контексті відбуваються в суспільстві подій і в реальних соціально-економічних, політичних і культурних умовах, оскільки публічне управління не може бути ізольованим від суспільства, будучи реалізованим частиною цього суспільства (персоналом публічної адміністрації - політичними посадовими особами, державними і муніципальними службовцями) і реалізованим в тісному сполученні з суспільством.

Публічне управління - це щось більше, ніж просто набір загальних інструментів управління, публічне управління вивчає взаємодію між політичною системою, державним сектором, співвідношення муніципальних, державних та народних інтересів із залучення суспільства до механізму контролю всіх органів влади.

Далі здобувачі повинні розглянути дефініцію «публічне адміністрування», оскільки дуже часто це поняття ототожнюється із державним управлінням та не розмежовується його сутність. Адміністрування саме по собі є управлінською діяльністю, оскільки латинське слово «administratio» означає

«служіння», «допомога», «управління». Адміністрування - це прерогатива виконавчих органів влади або чиновника (державний службовець).

У вузькому розумінні публічне адміністрування розглядається як професійна діяльність державних службовців, яка включає всі види діяльності, спрямовані на реалізацію рішень уряду, як міждисциплінарна академічна сфера, що базується на теорії та концепціях економіки, політичних наук, соціології, адміністративного права, менеджменту. У широкому сенсі під публічним адмініструванням розуміють всю систему адміністративних інститутів із ієрархією влади, за допомогою якої відповідальність за виконання державних рішень спускається зверху донизу.

Згідно з енциклопедією державного управління, публічне адміністрування є різновидом управлінської діяльності інституцій публічної влади, завдяки якій держава та громадянське суспільство забезпечують самокерованість усієї суспільної системи та її розвиток у певному, визначеному напрямку.

В державному секторі «бюрократична модель» перетворилася у «ринкову модель» - акценти змістилися з виконання роботи згідно з інструкціями і чіткими правилами на роботу, що спрямована на надання якісних публічних послуг та досягнення ефективних результатів, що, в свою чергу, спонукало до того, що відбулася трансформація «державного управління» в «публічне адміністрування», а з часом і у «публічне управління».

Здобувач повинен розуміти, що існує точка зору, що публічне адміністрування є формою реалізації публічного управління, яке здійснюють представницькі органи демократичного врядування через свої виконавчі структури.

Публічне адміністрування часом подають як складову публічного управління (врядування), метою якого постає розвиток держави на засадах демократії з використанням ефективних новітніх методів і технологій управління та направлених на забезпечення громадян на рівні світових стандартів.

Отже, публічне адміністрування поєднує державне та публічне управління, складає сукупність інституцій та органів виконавчої влади, які реалізують рішення уряду.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015, *Відомості Верховної Ради України*. № 4, Ст. 43 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997, *Відомості Верховної Ради України*. № 24, Ст. 170 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999, *Відомості Верховної Ради України*. № 20-21, Ст. 190 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
5. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011, *Відомості Верховної Ради України*. № 38, Ст. 385 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>

Основна література

1. Петков С.В. Теорія адміністративного права. Навчальний посібник. Київ. КНТ, 2014. 304 с. https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2020/Petkov_2014.pdf
2. Загальне адміністративне право // за заг. ред. І. С. Гриценка. Юрінком Інтер. 2015, 568 с. <https://www.osce.org/files/f/documents/d/c/358156.pdf>
3. Бакуменко В.Д. Особливості публічного управління та адміністрування : навч. посіб. / В.Д. Бакуменко, І. С. Бондар, В.Г. Горник, В.В. Шпачук. К.: Ліра-К, 2016. 256 с. <https://www.slideshare.net/lojekex/doc-254931418>

4. Козуліна С.О. Право в публічному управлінні : навч. посіб. / С.О. Козуліна, Ю.О. Ровинський, К.І. Ровинська. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. 174 с. <https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/96.pdf>
5. Лазор О.Д., Лазор О.Я., Юник І.Г. Основи публічного управління та адміністрування : навчально-методичний посібник. – 2-ге вид. / О.Д. Лазор, О.Я. Лазор, І.Г. Юник. К.: Ліра-К, 2020. 268 с. <https://lira-k.com.ua/preview/12291.pdf>
6. Лазор О.Д., Лазор О.Я., Яременко О.І. та ін. Публічне управління та адміністрування : польсько-український словник термінів : навч.-наук. видання. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 368 с. <https://knushop.com.ua/image/catalog/lira20230617/pdf/12860.pdf>
7. Марущак В.П. Запобігання та протидія корупції : навч.-метод. посіб. / В.П. Марущак, Н.П. Долгих, С.О. Козуліна, І.С. Бачинська ; за заг. ред. д.держ.упр. проф. В.П. Марущака. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2014. 160 с. <https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/96.pdf>
8. Ястремська О.М. Публічне адміністрування : навч. посіб. / О.М. Ястремська, Л.О. Мажник. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 132 с. https://duikt.edu.ua/uploads/l_1444_92306508.pdf?file=l_1444_92306508.pdf

Додаткова література:

1. Белоусова О.С. Міжнародний досвід трансформації відносин центральної та місцевої влади в процесі децентралізації та її вплив на ефективність державного управління // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. 2014. Вип. 3. С. 42-50. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvamu_upravl_2014_3_7
2. Козуліна С.О. Адміністративний розсуд і дискреційні повноваження органу влади як корупціогенні фактори в законодавстві України / С. О. Козуліна // Реформування публічного управління та адміністрування : теорія, практика,

міжнародний досвід: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю. 27 жов. 2017 р. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2017. С. 317-319.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ І

1. Основні поняття публічного адміністрування.
2. Публічне адміністрування: історія і сучасність.
3. Суспільні відносини в публічному адмініструванні.
4. Світовий досвід розвитку публічного адміністрування.
5. Публічне адміністрування в континентальній правовій системі і в англо-американській правовій системі
6. Загальне поняття управління та його види.
7. Поняття та види публічного управління.
8. Необхідність, можливості та межі публічного управління.
9. Держава як суб'єкт управління суспільством.
10. Влада та управління.
11. Категорія «інтерес» в державному управлінні.
12. Державне управління: сутність та загальна характеристика
13. Загальне поняття державного органу (органу державної влади).
14. Конституційно-правові засади побудови системи органів виконавчої влади.
15. Основні види органів виконавчої влади в Україні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Публічне адміністрування як виконавчо-розпорядча діяльність

Тема 3. Виконавча влада і супутні категорії в публічному адмініструванні

Практичне заняття № 4:

Питання для обговорення:

1. Загальне поняття державного органу (органу державної влади).
2. Конституційно-правові засади побудови системи органів виконавчої влади.
3. Основні види органів виконавчої влади в Україні.

4. Загальна характеристика управлінських відносин в системі органів виконавчої влади.

5. «Субординація», «координація» і «реординація» між органами виконавчої влади.

6. Президент України і виконавча влада.

7. Місцеве самоврядування в контексті децентралізації державної влади.

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Конституційна модель поділу влади: історія і сучасний стан

2. Децентралізація і деконцентрація влади.

3. Місцеве самоврядування модель побудови і можливості в управлінні

4. Побудова виконавчої влади за територіальним критерієм.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувачі повинні знати, відповідно до ст. 6 Конституції України державна влада здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Однак це не свідчить про відмову від терміна «державне управління» чи «управління державними справами» (наприклад, ч. 1 ст. 38 Конституції). Термін «державне управління» широко використовується як у вітчизняній, так і в зарубіжній літературі та законодавстві. Використання терміна «виконавча влада» пов'язане передусім з переходом до поділу єдиної державної влади (відомою мірою умовного) на три гілки влади - законодавчу, виконавчу та судову згідно з функціонально-компетенційною спеціалізацією. Три гілки єдиної державної влади характеризуються відповідною самостійністю, кожна уособлюють (персоніфікують) конкретні, відповідні суб'єкти, що її здійснюють, але зміст їх діяльності спрямований на вирішення як єдиним механізмом з внутрішнім розподілом функцій загальносуспільних завдань.

Сутність виконавчої влади зводиться до такого.

Виконавча влада є відносно самостійною гілкою (формою, видом) єдиної державної влади в Україні - атрибутом державно-владного механізму,

побудованого на засадах поділу влади, і здійснюється поряд із законодавчою і судовою, тісно з ними взаємодіючи.

Здобувачі повинні розуміти, що виконавча влада є самостійною лише у зв'язку з практичною реалізацією Конституції, законів України в загальнодержавному та функціонально-компетенційному масштабах. На неї покладається найбільша частина загальнодержавних функцій.

Виконавча влада має державно-правову природу, наділена владними повноваженнями, що виявляється в її можливостях впливати на поведінку і діяльність людей, їх об'єднань, праві і можливостях підпорядковувати собі волю інших.

Виконавча влада здійснюється на засадах поділу державної влади на гілки не на всіх рівнях, а тільки на вищому, оскільки на місцевому рівні відсутні законодавчі органи. На рівні району в місті є судові органи, в той же час відсутні органи виконавчої влади (державного характеру), крім міст Києва та Севастополя. Немає їх і на рівні села, селища, міста. Управління на цьому рівні здійснюють органи місцевого самоврядування.

Виконавча влада не може ототожнюватися з виконавчою діяльністю, оскільки остання є формою реалізації виконавчої влади, видом державної діяльності відповідної компетенційної та функціональної спрямованості.

Виконавча влада здійснюється системою спеціально створених суб'єктів - органами виконавчої влади різних рівнів, наділеними виконавчою компетенцією, що не властиве органам законодавчої та судової влади. Через систему цих органів - виконавчої влади - здійснюються державне управління, виконавча та розпорядча діяльність

Виконавча влада має свою відміну від інших гілок влад діяльність, що спрямовується на виконання законів, втілення їх в життя. Основним же завданням виконавчої влади є управління соціальними та економічними процесами суспільства, керуючись при цьому законодавчими актами.

Роль виконавчої влади багато в чому полягає не тільки у виконанні законів прийнятих законодавчим органом. Діяльність цієї гілки влади охоплює

різні сфери життєдіяльності суспільства. Для більш ефективної роботи вона має повноваження, що не пов'язані виключно з виконанням законодавчих актів. Помилково було б зводити роль і призначення виконавчої лише до виконавчих функцій, адже здійснення державного управління потребує не лише чіткого виконання, а й вміння удосконалювати нормативно-правову базу, реагувати на суспільні потреби тобто за нею залишається можливість творчих дій. Також, органи виконавчої влади виконують і розпорядчі функції, що проявляються при здійсненні державного управління ухвалюючи певні рішення та контролюючи галузі, що підпорядковуються їм.

Здобувачі повинні знати, що органи виконавчої влади можуть ухвалювати нормативні акти загального характеру, втручаючись у сферу компетенції законодавчих органів (делеговане законодавство та регламентарна влада), вони можуть перебирати на себе певні судові функції (Міжвідомча комісія з антидемпінгу), здійснювати контроль за роботою підпорядкованого їм апарату, а також позавідомчий контроль (наприклад, інспекція пожежного нагляду) .

Здобувачі мають розуміти: виконавчу владу можна охарактеризувати як одну з гілок державної влади на яку покладається реалізація нормативно-правових актів держави шляхом забезпечення їх виконання з метою впливу на державу та суспільство. Така оцінка характеру діяльності виконавчої влади пов'язана в першу чергу з її функціональними особливостями та відведеною для неї ролі серед трьох гілок влад.

Характер виконавчої влади, що зумовлений її призначенням відображає єдність управлінської діяльності держави, тому часто поняття виконавчої влади ототожнюють з поняттям державного управління. З приводу цього, варто зауважити, що державне управління є державно-владною діяльністю. Схожість понять виконавча влада і державне управління полягає у діяльності які вони здійснюють – виконанні. Державне управління за своєю сутністю є тією сферою діяльності, що охоплює всю систему державної влади та спрямовує її на об'єкти управління. Виконавча ж влада покликана здійснювати лише один різновид державної влади. Основний зміст і сутність явища державного

управління полягає у його організуючій діяльності, впливу на суспільні відносини і процеси з метою їх впорядкування та координації через втілення нормативно-правових актів чи іншої розпорядчої діяльності. Основними елементами у державному управлінні є розпорядча та виконавча діяльності, що спрямовуються на реалізації в життя владних повноважень суб'єктів виконавчої влади.

Здобувачі повинні визначитися з таким: частина функцій державного управління реалізується за межами виконавчої влади, але водночас частина функцій виконавчої влади може реалізовуватись за межами державного управління. В цьому полягає особлива діалектика співвідношення понять «виконавча влада» і «державне управління». Державне управління ж є поняття ширшим, ніж виконавча влада. Державне управління в процесі своєї діяльності здійснює управління також через органи виконавчої влади, але при цьому виходить і за його межі. Тобто державне управління розповсюджується і на інші державні органи, що не входять до системи органів виконавчої влади.

За результатами розгляду теми здобувачі повинні знати, що виконавча влада є важливою гілкою влади на яку покладається особлива функція виконання. Саме з цією особливістю вона виконує важливу роль особливо коли йдеться мова про ефективне втілення нормативно-правових актів держави, контроль за втіленням реформ. При цьому дана гілка влади має свою самостійність по відношенню до інших гілок. Також, варто зауважити, що виконавча влада є основою здійснення державного управління, а тому більшість перетворень в державі зазвичай починаються саме з реформування виконавчої гілки, що і спонукає науковців все частіше звертатись до ролі та місця виконавчої влади в системі державної влади.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015, *Відомості Верховної Ради України*. № 4, Ст. 43 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997, *Відомості Верховної Ради України*. № 24, Ст. 170 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999, *Відомості Верховної Ради України*. № 20-21, Ст. 190 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
5. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011, *Відомості Верховної Ради України*. № 38, Ст. 385 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>

Основна література:

1. Петков С.В. Теорія адміністративного права. Навчальний посібник. Київ. КНТ, 2014. 304 с. https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2020/Petkov_2014.pdf
2. Загальне адміністративне право // за заг. ред. І. С. Гриценка. Юрінком Інтер. 2015, 568 с. <https://www.osce.org/files/f/documents/d/c/358156.pdf>
3. Бакуменко В.Д. Особливості публічного управління та адміністрування : навч. посіб. / В.Д. Бакуменко, І. С. Бондар, В.Г. Горник, В.В. Шпачук. К.: Ліра-К, 2016. 256 с. <https://www.slideshare.net/lojekex/doc-254931418>
4. Козуліна С.О. Право в публічному управлінні : навч. посіб. / С.О. Козуліна, Ю.О. Ровинський, К.І. Ровинська. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. 174 с. <https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/96.pdf>
5. Лазор О.Д., Лазор О.Я., Юник І.Г. Основи публічного управління та адміністрування : навчально-методичний посібник. – 2-ге вид. / О.Д. Лазор, О.Я. Лазор, І.Г. Юник. К.: Ліра-К, 2020. 268 с. <https://lira-k.com.ua/preview/12291.pdf>
6. Лазор О.Д., Лазор О.Я., Яременко О.І. та ін. Публічне управління та адміністрування : польсько-український словник термінів : навч.-наук.

видання. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 368 с.
<https://knushop.com.ua/image/catalog/lira20230617/pdf/12860.pdf>

7. Марущак В.П. Запобігання та протидія корупції : навч.-метод. посіб. / В.П. Марущак, Н.П. Долгіх, С.О. Козуліна, І.С. Бачинська ; за заг. ред. д.держ.упр. проф. В.П. Марущака. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2014. 160 с.
<https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/96.pdf>
8. Ястремська О.М. Публічне адміністрування : навч. посіб. / О.М. Ястремська, Л.О. Мажник. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015 132 с
https://duikt.edu.ua/uploads/l_1444_92306508.pdf?file=l_1444_92306508.pdf

Додаткова література:

1. Козуліна С.О. Адміністративний розсуд і дискреційні повноваження органу влади як корупціогенні фактори в законодавстві України / С. О. Козуліна// Реформування публічного управління та адміністрування : теорія, практика, міжнародний досвід: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю. 27 жов. 2017 р. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2017. С. 317-319.
<https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/%D0%9E%D0%9A%205%20%D0%9D%D0%9F%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%20%D0%B2%20%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%96.pdf>
2. Мойсеєнко Г.В. Оціночні поняття в адміністративному судочинстві України / Г.В. Мойсеєнко : дис... на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук; спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право. Запоріжжя, 2017. 222 с.
http://phd.znu.edu.ua/page/dis/07/Moiseienko_diss.pdf
3. Молодожен Ю. Децентралізація органів влади: досвід Чехії / Ю. Молодожен// Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 31 жовт. 2014 р. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. С. 50-51.
<http://www.oridu.odessa.ua/news/2018/10/24/sbirnuk.pdf>

Тема 4. Змістовна характеристика управлінської діяльності

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика управлінської діяльності.
2. Компетенція органів виконавчої влади.
3. Взаємозв'язок функцій та компетенції органів виконавчої влади.
4. Правова природа дискреційних повноважень органу виконавчої влади.
5. Адміністративний розсуд в діяльності органів виконавчої влади.
6. Форми та методи управлінської діяльності.

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Функції, компетенція і режими діяльності в державному управлінні
2. Поняття методів управління
3. Види методів управління
4. Правова форма методів державного управління
5. Поняття і види форм державного управління
6. Адміністративний договір: визначення та сутнісні характеристики

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач повинен знати, що управлінську діяльність можна визначити як сукупність навичок, умінь, способів, засобів доцільних дій людини у сфері управління, що відпрацьовані історичним досвідом, науковим пізнанням і талантом людей. В державному управлінні ця діяльність відображає його властивості, а саме: єднання з державною владою, системність, об'єктивну універсальність тощо. Крім того, їй притаманні такі характеристики як інтелектуальний зміст, інформаційна насиченість, колективізм, багатогранність за проявами, нормативно-правова заданість. У зв'язку з тим, що державний службовець постійно виконує розумові і вольові операції з аналізу, оцінки, відбору, рішення, підпорядкування і виконання, контролю тощо, науковець визначає управлінську діяльність як складне соціально-психологічне явище з яскравою домінантною волею.

Для державного управління характерною є колективна дія, оскільки суб'єкт представлений великими колективами працівників (міністерства, місцеві державні адміністрації, виконавчі органи місцевих рад тощо). У зв'язку з цим для забезпечення якості управлінської діяльності великого значення набувають рівень освіченості і кваліфікації усього колективу, наявність загальносистемної і організаційної мети, якість нормативної бази, спрямованість організаційної культури, рівень організації праці в системі, а також спрямованість мотивації праці і контролю в системі та в кожній установі.

Орієнтуючись на перелік компонентів системи державного управління, слід зазначити, що діяльність у ній пов'язана із виконанням функцій і робіт (основних, головних та допоміжних) у межах чинної структури відповідно до мети, принципів і технології з використанням інформації, техніки та методів.

Звернути увагу! Згідно з позицією Т.Парсонса, вона визначається ситуацією, що склалася (умовами та засобами), нормативами і цінностями, що визначаються в суспільстві, регіоні, установі, рівнем освіченості населення та метою. Оскільки управлінська діяльність здійснюється в системі, вона має організовуватися з дотриманням принципів системності, об'єктивності, зворотного зв'язку, доповнення, оптимальності, еволюційності, вірогідності, демократизму, гласності, провідної ланки, стимулювання, а також результативності, якості, економічності, різноманітності, інноваційності, наукової обґрунтованості. Тобто ця діяльність має зміцнювати систему, під час її здійснення треба максимально запобігати суб'єктивізму і волюнтаризму, постійно впроваджувати новітні технології і засоби, орієнтуючись на досягнення високого кінцевого результату, доцільне (оптимальне) використання всіх ресурсів.

Розвиток діяльності, виходячи з вищезазначеного, це зміна кількісних та якісних характеристик функцій і робіт, тобто поява нових або скасування тих, що виконуються, збільшення або зменшення часу їх здійснення, витрат ресурсів на забезпечення цих процесів, а також результативності і якості кінцевого продукту – рішення або організаційної дії. На кількісні показники

діяльності найбільшою мірою впливають зміни мети, принципів, інформації, технології, умови та засоби. Якість і результативність переважно залежать від нормативів, цінностей, освіченості, комплексності, технологій, структури і техніки. Чинники першої групи теж впливають на якісні характеристики, але не так явно. Освіченість, інформаційність, колективізм, комплексність, нормативи і цінності визначають стан методів та технологій і вже через них впливають на розвиток діяльності, водночас є і безпосередній зв'язок. Таким чином, кількісні і якісні характеристики функцій і робіт, що виконуються, залежать від стану компонентів системи управління та чинників, що визначають будь-яку соціальну діяльність.

Це свідчить про виключну роль людини, яка є носієм або безпосередньо формує майже всі чинники. Об'єктивними можна вважати характеристики умов, що склалися у суспільстві, але саме управлінець має їх завчасно вивчати і забезпечувати адаптацію системи з метою використання переваг та уникнення загроз. Розвиток діяльності не є самоціллю, він має бути спрямований на те, щоб разом із розвитком компонентів системи та управлінських відносин забезпечувати якнайшвидше досягнення мети удосконалення системи (організації, регіону, держави). Водночас він має велике значення, оскільки неякісна робота окремої людини або структурного підрозділу може звести нанівець зусилля колективу щодо розвитку всієї системи. У науковій літературі розглядається також питання форм управлінської діяльності.

В літературі трактує зміст цього поняття як зовнішні, постійні та типізовані прояви практичної активності державних органів щодо формування і реалізації управлінських цілей і функцій та забезпечення їх власної життєдіяльності. Він виокремлює правову та організаційну форми. До них додаються ще процесуальну, яка притаманна всім видам державної діяльності. Управлінська діяльність має певні психологічні особливості, які заслуговують на увагу у зв'язку із роллю людини в цьому процесі. До них відносять індивідуальний та колективний її характер, опосередкований зв'язок керівника з кінцевим результатом функціонування організації, складність

об'єкта. Крім того, необхідно враховувати, що це діяльність з організації роботи інших людей, що керівник одночасно належить як до керуючої, так і керованої підсистем, а також умови її здійснення (інформаційна невизначеність, необхідність одночасно вирішувати кілька питань тощо).

Здобувач повинен знати: управлінська діяльність – це цілеспрямована взаємодія суб'єкта і об'єкта, яка визначається співвідношенням системних та особистісних цінностей, характеристиками ситуації (умов та засобів), обізнаністю обох учасників щодо неї, станом нормативної бази, рівнем організації праці, спрямованістю мотивації та контролю і відрізняється інформаційною насиченістю, системністю, колективізмом.

Варто розуміти! Управлінська діяльність здійснюється як процес виконання управлінських функцій. Найбільш відомими з цих функцій є основні функції менеджменту: планування, організація, мотивація, контроль, а також пов'язуючі їх функції прийняття управлінських рішень та комунікації. Кожна з основних функцій менеджменту здійснюється за допомогою певної кількості функцій прийняття управлінських рішень та комунікації.

Функція планування необхідна для визначення та обґрунтування можливих шляхів (програм, планів, проектів) розв'язання виявлених проблем та поставлених завдань; функція організації необхідна для реалізації виконання плану шляхом його закріплення за конкретними виконавцями (побудова раціональної структури, розподіл і кооперування праці, забезпечення ресурсами, регулювання та координування дій тощо). Таким самим чином реалізуються і функції мотивації та контролю: спочатку треба визначити кого, за що і як мотивувати, які стратегічні, тактичні і оперативні цілі має забезпечити підхід до мотивації, що обирається (або форми, методи та зони контролю), потім прийняти відповідні рішення і реалізувати їх.

Функція прийняття управлінських рішень містить такі етапи: виявлення та аналіз проблемної ситуації; встановлення обмежень та визначення критеріїв для оцінювання альтернатив; формування альтернативних варіантів рішення; оцінювання цих варіантів за визначеними критеріями; вибір найкращої

альтернативи. Якщо застосовується модель прийняття раціонального рішення, то йдеться про вибір оптимальної альтернативи за встановленими критеріями. У процесі управлінської діяльності, як правило, необхідно здійснювати всі функції.

Наприклад, роботи з аналізу ситуації чи реалізації рішення необхідно спланувати, організувати, вмотивувати виконавців та проконтролювати. Основні функції менеджменту теж тісно пов'язані між собою: процес планування треба організувати, особливо якщо йдеться про велику установу, регіон або державу; для ефективної роботи необхідно також забезпечити належний контроль та стимулювання праці. Тобто на практиці це єдиний безперервний процес, розподіляти його доцільно з метою аналізу та підвищення якості здійснення кожної функції та етапів управлінської діяльності.

Здобувачі мають з'ясувати наступне: органи державної влади та органи місцевого самоврядування здійснюють цілі та функції державного управління за допомогою управлінської діяльності. Управлінська діяльність – сукупність вироблених історичним досвідом, науковим пізнанням і талантом людей навиків, умінь, способів, засобів доцільних вчинків і дій людини у сфері управління. Управлінська діяльність вирізняється інтелектуальним характером, що виражається в її спрямованості на вироблення, прийняття та практичну реалізацію управлінських рішень, покликаних змінювати у бажаному напрямі стан і розвиток суспільних процесів, свідомість, поведінку та діяльність людей.

Здобувач має знати, що саме управлінська діяльність має бути здатною відображати соціальну дійсність і все, що відбувається у ній, розкривати наявні в ній ресурси, засоби і резерви, знаходити оптимальні способи її удосконалення і переведення на новий рівень. За своїм предметом, з яким вона нерозривно пов'язана, управлінська діяльність є інформаційною. Інформаційний характер управлінської діяльності виявляється у необхідності постійного одержання, осмислення, систематизації, зберігання, видачі спеціальної і, перш за все, управлінської інформації. Управлінська діяльність є складним соціально-

психологічним явищем з чітко вираженою домінантою волі. Кожна людина, що зайнята нею, практично постійно здійснює розумові та вольові операції аналізу, оцінювання, прогнозування, вибору, прийняття рішення, підпорядкування і виконання, команди й контролю тощо.

Це створює в колективах органів державної влади й органів місцевого самоврядування особливий соціально-психологічний мікроклімат, що активно впливає на свідомість, почуття, життєві орієнтації людини і формує певний тип поведінки й діяльності. Управлінська діяльність завжди виступає колективістською, оскільки здійснюється у колективі певного органу державної влади чи органу місцевого самоврядування та одночасно передбачає взаємодію з колективом людей в інших органах по вертикалі й по горизонталі. У ній має місце спеціалізація за певними предметами, змістом і видами, яка вимагає кооперації з метою досягнення комплексної реалізації компетенції органу і в цілому функцій державного управління.

Управлінська діяльність багатогранна за своїми проявами. Це і люди, і знання, й інформація, і технічні засоби, які утворюють складне комплексне явище. Тільки зважене, збалансоване залучення в дію всіх елементів управлінської діяльності здатне надавати їй раціональності та ефективності. Рисами державної управлінської діяльності також є: юридична заданість, чіткість і виразність. Тобто, це діяльність, яку відповідні органи державної влади і посадові особи повинні здійснювати, причому так, як вимагається для реалізації компетенції кожного конкретного органу, а в ньому – кожної посади державного службовця. Тому більшість елементів управлінської діяльності не тільки юридично описуються, а й «прив'язуються» до конкретних органів, закріплюються в їх правовому статусі у вигляді процесуальних норм.

Форми управлінської діяльності є зовнішніми, постійно і типізовано фіксованими проявами практичної активності органів державної влади чи органів місцевого самоврядування з формування і реалізації управлінських цілей і функцій та забезпечення їх власної життєдіяльності. Вони дають нам уявлення про те, що і як робиться в органах зі здійснення їх компетенції.

Розрізняють правові, організаційні, організаційно-правові форми управлінської діяльності.

Здобувачам потрібно розуміти, що правові форми управлінської діяльності фіксують управлінські рішення і дії, які мають юридичний зміст (встановлення і застосування правових норм). Вони використовуються, головним чином, при підготовці, прийнятті й виконанні управлінських рішень. Для забезпечення ефективності управлінської діяльності важливо, щоб основні дії, операції, прогнозні оцінки, експертизи, статистичні узагальнення, інформаційні відомості, соціологічні дані, на яких базується те чи інше управлінське рішення, було чітко задокументовано, тобто представлено в належній правовій формі.

У більшості випадків управлінські рішення є правовим актом, співвіднесеним з компетенцією органу, а також чинними матеріальними й процесуальними правовими нормами. Роль правового акта у державному управлінні визначається тим, наскільки дотримано всіх правових процедур і вимог при його підготовці і прийнятті та який реальний управлінський потенціал він має. Призначення правових форм, у які оформляється все пов'язане з управлінським рішенням, полягає в забезпеченні й посиленні правового змісту правових актів з тим, щоб кожен із них завжди виходив із законодавства, приймався у режимі законності й у своєму змісті забезпечував права, свободи і зобов'язання громадян.

Управлінське рішення як вид соціальної діяльності ефективне, якщо:

- воно приймається з приводу ситуації, що старанно вивчена, максимально враховані можливі фактори і деталі (тобто зібрана достовірна інформація з існуючої проблеми, розглянуті можливі наслідки рішення);
- на підставі зібраної інформації вироблена чітко усвідомлена ціль;
- ціннісні орієнтації, норми й диспозиції суб'єкта прийняття рішення збігаються з цілями-цінностями об'єкта керування.

У випадку неузгодженості цих компонентів ефективність можлива лише за умови підпорядкування суб'єктивного фактора цінностям керованої організації;

- у рішення, яке приймається, вкладаються значні інтелектуальні і несвідомі (інтуїція, чуття) можливості суб'єкта прийняття рішення;
- розроблена реальна програма дій, у якій розподілені ролі виконавців і зазначені терміни виконання;
- впроваджено суворий контроль за виконанням прийнятого рішення.

При цьому максимальна ефективність прийнятих рішень можлива тільки за умови, якщо:

- прийняте рішення відповідає сформованій ситуації;
- воно виглядає доцільним із погляду виконавців;
- його виконання реальне у реально поставлені терміни;
- застосовуються стимулюючі методи впливу на колектив;
- застосовуються методи оцінки і контролю.

Суб'єкт управлінського рішення – це індивід, наділений відповідними повноваженнями, який несе адміністративну або юридичну відповідальність за прийняті організаційно-господарські рішення; крім вище сказаного, це – індивід, наділений цілою системою особистісних характеристик: таких як політичні й ідеологічні цінності, схильність до ризику або авторитарності, минулий господарський досвід і т. д.

Правила прийняття рішення – це критерії (формальні або неформальні), якими керується особа, що приймає рішення; критерії, які встановлюють процедуру перетворення альтернативного проекту в рішення, обов'язкове для даної організації. Прийняття управлінського рішення як вид мотивованої поведінки в межах соціальної організації передбачає врахування сформованої системи різноманітних норм. Дотримання правових форм необхідне також під час виконання управлінських рішень. Це правила доведення рішень до виконавців, аж до їх підписів із зазначенням дати отримання; типові документи

щодо оперативного і контрольного інформування про хід виконання; акти перевірок та статистичні дані.

До об'єктивних факторів, що впливають на процес прийняття рішення, відносяться:

- соціально-економічне середовище;
- здатність організації адаптуватися до несприятливого середовища;
- спроможність організації мобілізувати внутрішні соціальні ресурси;
- зовнішня підтримка;
- специфіка сфери діяльності;
- локалізація сфери діяльності в державному соціальному просторі.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015, *Відомості Верховної Ради України*. № 4, Ст. 43 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

Основна література:

1. Петков С.В. Теорія адміністративного права. Навчальний посібник. Київ.КНТ, 2014. 304 с. https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2020/Petkov_2014.pdf
2. Загальне адміністративне право // за заг. ред. І. С. Гриценка. Юрінком Інтер. 2015, 568 с. <https://www.osce.org/files/f/documents/d/c/358156.pdf>
3. Бакуменко В.Д. Особливості публічного управління та адміністрування : навч. посіб. / В.Д. Бакуменко, І. С. Бондар, В.Г. Горник, В.В. Шпачук. К.: Ліра-К, 2016. 256 с. <https://www.slideshare.net/lojekex/doc-254931418>
4. Козуліна С.О. Право в публічному управлінні : навч. посіб. / С.О. Козуліна, Ю.О. Ровинський, К.І. Ровинська. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. 174 с. <https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/96.pdf>

Додаткова література:

1. Белоусова О.С. Міжнародний досвід трансформації відносин центральної та місцевої влади в процесі децентралізації та її вплив на ефективність державного управління // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. 2014. Вип. 3. С. 42-50. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvamu_upravl_2014_3_7
2. Козуліна С.О. Адміністративний розсуд і дискреційні повноваження органу влади як корупціогенні фактори в законодавстві України / С. О. Козуліна // Реформування публічного управління та адміністрування : теорія, практика, міжнародний досвід: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю. 27 жовт. 2017 р. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2017. С. 317-319. <https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/%D0%9E%D0%9A%20%D0%9D%D0%9F%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%20%D0%B2%20%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%96.pdf>
3. Мойсеєнко Г.В. Оціночні поняття в адміністративному судочинстві України / Г.В. Мойсеєнко : дис... на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук; спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право. Запоріжжя, 2017. 222 с. http://phd.znu.edu.ua/page/dis/07/Moiseienko_diss.pdf
4. Молодожен Ю. Децентралізація органів влади: досвід Чехії / Ю. Молодожен // Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 31 жовт. 2014 р. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. С. 50-51. <http://www.oridu.odessa.ua/news/2018/10/24/sbirnuk.pdf>

Тема 5. Форми та методи діяльності в публічному адмініструванні

Питання для обговорення:

- 1.Зміст поняття правових актів управління.
- 2.Класифікація правових актів управління.
- 3.Вимоги до правових актів управління.
- 4.Процедури підготовки і прийняття правових актів управління.
- 5.Публічно-правова природа адміністративного договору його сутнісні характеристики

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

- 1.Адміністративні послуги як категорія адміністративного права
- 2.Поняття та класифікація адміністративних послуг
- 3.Законодавство про адміністративні послуги
- 4.Зарубіжний досвід правового регулювання адміністративних послуг
- 5.Провадження щодо надання адміністративних послуг
- 6.Аспекти оцінювання якості адміністративних послуг

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувачі повинні виходити з того, що етимологічно слово «форма» походить від латинського (forma), що означає зовнішній вигляд, зовнішній вияв, зовнішнє вираження. У дослідженнях форми управлінської діяльності визначаються як: способи вираження змісту цієї діяльності; способи здійснення, виявлення методів управління; зовнішнє практичне втілення функцій управління в конкретних діях; організаційно-правове вираження конкретних однорідних дій апарату державного управління; виділення у самостійні групи споріднених за характером однакових чи схожих у своєму зовнішньому вираженні дій; системи внутрішньопоєднаних способів здійснення функцій державного управління; зовнішнє практичне виявлення управлінської діяльності в конкретних діях; дії суб'єктів управління, що мають відповідне зовнішнє виявлення; зовнішнє виявлення управлінської діяльності; зовнішнє виявлення управлінського впливу тощо.

Звернути увагу! При визначенні форми управлінської діяльності, як правило, мова йде не про дії суб'єктів управління, а про їх зовнішнє вираження (зовнішній вияв), оскільки дії залежно від характеру і форми вираження становлять той чи інший зміст цієї діяльності. Отже, формою державного управління вважають будь-яке зовнішнє вираження конкретних однорідних дій державного органу, його структурних підрозділів та службових осіб, котрі здійснюються з метою реалізації функцій управління.

Процедура проходження державної служби реалізується через такі форми управлінської діяльності: заміщення вакантної посади за конкурсом; призначення на посаду; прийняття присяги державного службовця; стажування; присвоєння відповідного рангу державного службовця; зарахування до кадрового резерву; щорічна оцінка та атестація; підвищення кваліфікації; переміщення на посадах державної служби; припинення державної служби. Різноманітними є найменування конкретних форм управлінської діяльності. За класифікацією у різних комбінаціях називають такі види: видання нормативних актів управління та їх застосування, встановлення норм права, застосування норм права, видання індивідуальних актів управління, здійснення інших, юридично значимих дій, організаційна робота, проведення безпосередніх організаційних заходів, здійснення матеріально-технічних дій, матеріально-технічні операції, цивільно-правові угоди, укладення договорів, засоби безпосереднього примусу тощо.

Здобувачі повинні розуміти дискусійність окреслених питань. Деякі вчені вважають, що під час розгляду кожної форми, в тому числі і діяльності з видання нормативних та індивідуальних актів, необхідно враховувати чинники, без яких є неможливим саме поняття «форма управлінської діяльності». У цьому випадку правильніше говорити про такі елементи, як видання чи прийняття акта, його характер, зміст і форму, що разом становлять поняття певної форми управлінської діяльності.

Відповідно, форми управлінської діяльності класифікують таким чином:

а) видання нормативних актів управління; б) видання ненормативних

(індивідуальних) актів; в) громадсько-організаційні дії чи діяльність організаційно-інструктивного характеру; г) здійснення матеріально-технічних дій. Такий класифікаційний підхід хоча й носить певну умовність, але «чітко й найбільш повно відображає фактичний обсяг і види управлінської діяльності».

Здобувачі мають розуміти певний висновок: форми управлінської діяльності називають ще її актами і залежно від юридичного результату поділяють на такі групи:

1) правові акти: а) нормативні акти; б) ненормативні акти загального значення; в) акти застосування права; г) адміністративні договори; д) інші юридично значущі дії;

2) неправові акти: а) організаційно-масові заходи; б) матеріально-технічні операції.

При цьому пропонується така класифікація: 1) видання правових актів; 2) здійснення інших юридично значущих дій; 3) організаційно-масові заходи; 4) матеріально-технічні дії». Зведення форм управлінської діяльності лише до актів (правових–неправових) суттєво звужує зазначену наукову категорію і не відображає її багатогранності, що є набагато ширшою ніж лише запропонований юридичний підхід. Зокрема, під формою слід розуміти не тільки внутрішню структуру змісту, а й її зовнішню межу; спосіб, вид здійснення, виявлення і вираження змісту, зовнішнє вираження змісту. Так в джерелах наголошується на особливому місці документування в механізмі здійснення функцій управління, вважає обґрунтованою додаткову класифікацію форм управлінської діяльності залежно від зовнішнього засобу її вираження та наголошує на діяльності, яка «може бути відображена в двох основних формах: у формі усних і матеріально-технічних дій та у формі документування».

Такий підхід до класифікації в цілому є правомірним. Хоча необхідно мати на увазі, що до усних і матеріально-технічних дій не можуть бути віднесені документи, а до форми документування – волевиявлення (дії). Як бачимо, існують різні підходи щодо класифікації форм управлінської діяльності, але серед них найбільш поширеною є така: а) видання нормативних

актів управління (встановлення норм права); б) видання ненормативних (індивідуальних) актів управління (застосування норм права); в) здійснення організаційних дій; г) виконання матеріально-технічних операцій.

Зважаючи на вищесказане та практику державного управління, можна зробити висновок: форма вираження змісту управлінської діяльності – це встановлення правових норм; застосування таких норм; організаційна робота; здійснення матеріально-технічних операцій. Перші дві форми знаходять своє вираження через акти державного управління, що уособлюють правову форму виконавчої та розпорядчої діяльності органів виконавчої влади та посадових осіб. Неправові форми управлінської діяльності, навпаки, зводяться до здійснення таких управлінських дій, що безпосередньо не пов'язані з виданням актів управління. Таким чином, перша і друга форми пов'язані зі здійсненням державновладних повноважень. Однак, якщо у першому випадку йдеться про більш повну юридичну регламентацію, яка нерідко набуває значення юридичного факту, то форми, що віднесені до другої групи, хоча також пов'язані з компетенцією органу управління (посадової особи), проте ці повноваження проявляються не у прямій юридичній формі, а опосередковано – через позаправові засоби, і лише їх передумови та результати можуть бути юридично зафіксовані.

Підсумовуючи, виділимо такі види форм управлінської діяльності:

- нормативно-правова;
- ненормативно-правова; – організаційна;
- матеріально-технічна.

Методи управлінської діяльності – це способи і прийоми аналізу та оцінювання управлінських ситуацій, використання правових і організаційних форм, впливу на свідомість і поведінку людей у керованих суспільних процесах, відносинах і зв'язках.

Вони застосовуються у процесах управління за дорученням держави, тобто офіційно, а також у встановленому порядку і мають відповідати певним вимогам:

- володіти здатністю формувати і забезпечувати реалізацію управлінських впливів;
- бути різноманітними і пристосованими для використання в управлінні;
- бути реальними і гнучкими.

Методи управлінської діяльності зазвичай класифікують за двома основними групами:

- 1) методи функціонування органів державної влади і місцевого самоврядування;
- 2) методи забезпечення реалізації цілей і функцій державного управління.

Методи управління – представляють собою сукупність універсальних та спеціальних способів і прийомів, які застосовуються органами влади при здійсненні тих чи інших функцій державного управління або в процесі розробки, прийняття та реалізації рішень щодо впливу на керовані об'єкти. Їх класифікація базується на вищезгаданих вимогах, які дозволяють більш чітко виділити групи методів управління. Так, за змістовною характеристикою доцільно розглянути такі групи методів: правового регулювання, організаційно-розпорядчі (адміністративні), економічні, соціально-політичні, соціально-психологічні та морально-етичні. Методи правового регулювання за своїм змістом є сукупністю способів додержання законності, забезпечення підпорядкованості державного управління чинним правовим нормам. Діяльність у сфері правового регулювання базується на застосуванні методів розроблення та видання юридичних норм, які упорядковують відносини між органами влади та суспільством, громадянами; між органами державного управління згідно з визначеним їх правовим статусом і розподілом повноважень.

Здобувачам потрібно розуміти, що це створює умови чіткого регулювання, налагодження та практичного здійснення зв'язків по субординації та координації між всіма учасниками державно-управлінських процесів.

Організаційно-розпорядчі (адміністративні) методи базуються на владі, дисципліні, відповідальності, їх доцільно поділити на три основні підгрупи:

- організаційно-стабілізуючі методи, що встановлюють склад елементів системи та сталі зв'язки між ними. До них належать: регламентування, нормування, інструктування;
- методи розпорядчого змісту, що фіксують організаційні зв'язки, які склалися на поточний момент. До них належать: винесення постанови, підготовка наказів, розпоряджень, вказівок, резолюцій;
- методи дисциплінарного характеру, що призначені для підтримання стабільності організаційних зв'язків через дисциплінарні вимоги та системи відповідальності.

Економічні методи спираються на економічні інтереси господарюючих суб'єктів та всієї системи, що означає: узгодженість цілей окремих об'єктів з метою розвитку регіону та держави в цілому; диференціація економічних методів, які забезпечують одержання бажаного результату від керованого об'єкту через ліцензування, квотування, оподаткування, бюджетну систему тощо. Економічні методи є впливовим способом спрямування діяльності об'єктів управління в потрібному напрямку. Вони певною мірою обмежують свободу прийняття управлінських рішень на керованому об'єкті економічною доцільністю без безпосереднього втручання в його діяльність.

Здобувач має знати, що вказані методи використовуються як окремо, так і одночасно. Превалювання методів правового регулювання, розпорядчого та дисциплінарного впливу призводить до встановлення жорстких організаційно-адміністративних відносин між керуючою та керованою підсистемами, значно обмежує свободу керованих об'єктів при прийнятті управлінських рішень, порушує демократизм відносин між керівниками і підлеглими. Серед організаційно-адміністративних методів в умовах розвитку демократії необхідно надавати перевагу тим, що створюють систему норм, нормативів, визначають простір для самостійних дій об'єктів управління в межах наданих повноважень.

Соціально-політичні методи спрямовані на створення умов для підвищення трудової та політичної активності громадян, формування і

задоволення їх потреб щодо підвищення соціального статусу в суспільстві. До їх складу відносяться підходи до розроблення державної соціальної політики з урахуванням інтересів всіх верств населення, але з наданням першочергової уваги соціальному забезпеченню найуразливішого контингенту. Ця група методів державного управління безпосередньо спрямована на підвищення рівня зайнятості населення, реалізацію творчого потенціалу, поліпшення побутових умов життя, розвиток соціальної інфраструктури.

Широке розповсюдження одержали такі соціально-політичні методи як роз'яснення, пропаганда, політична агітація. Важливим способом впливу на свідомість населення є популізм, який широко використовується політичною елітою під час виборчих компаній, забезпечуючи простоту подання та доступність для розуміння людей власних програм лідерів чи очолюваних ними політичних партій. Соціально-психологічні методи управління спираються на об'єктивні закони соціального розвитку та закони психології. Соціальні методи управління представляють широкий спектр методів політичної освіти, морального стимулювання, формування організаційної культури, етичного виховання, залучення громадян до участі в соціальному управлінні.

Психологічні методи спрямовані на регулювання відносин між людьми шляхом відбору та розстановки персоналу. До них належать: комплектування малих груп, гуманізація праці, психологічне тестування при доборі кадрів тощо.

Соціально-психологічні методи визначають напрямки, способи та прийоми впливу на формування та розвиток колективу, а також на процеси, що в ньому здійснюються. Серед них виділяють: спонукання, роз'яснення, залучення, примус тощо. Поєднання, доцільне сполучення вказаних методів повинно бути спрямоване на гармонійний розвиток особистостей з метою підвищення їх трудової активності та ефективності діяльності всього колективу. Тобто, вони переважно стосуються формування відносин у середині організації. Будь-яке втручання зовнішніх сил, у тому числі і з боку керуючого

суб'єкта, може призвести до втрати самостійності об'єкта управління, до порушення внутрішньої збалансованості зв'язків, що склалися.

Здобувачам потрібно розуміти, що зовнішні соціальні методи можуть бути спрямовані на мотивацію всього колективу керованого об'єкта при вирішенні проблем регіону із застосуванням відповідних форм. Морально-етичні методи державного управління спрямовані на формування системи ціннісних орієнтирів, застосування способів усунення проявів бюрократизму, подолання прихованого чи відкритого опору організаційним змінам, своєчасного розпізнавання та уникання негативних наслідків надмірного занепокоєння з приводу власного авторитету в представників політико-адміністративної еліти, які намагаються подолати комплекс «загрозливого авторитету» такими засобами, що шкодять діяльності органів влади за рахунок ускладнення інформаційно-комунікаційних зв'язків, зміни політики відносно добору кадрів, погіршення мікроклімату в колективі тощо.

Морально-етичні методи базуються переважно на мотиваційних заходах (заохочення, стягнення) та виховних мірах, роз'ясненні, переконанні, виробленні навиків етичної поведінки у відносинах з оточуючими людьми. Використання методів, віднесених до цієї групи, створює умови здійснення державно-управлінської діяльності з додержанням встановлених моральних норм

Законодавчі та нормативні документи:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015, *Відомості Верховної Ради України*. № 4, Ст. 43 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
3. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 *Відомості Верховної Ради України*. №40, ст. 527. URL:
4. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>, №40, ст. 527.

5. Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.03.2016 № 246 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2016-%D0%BF#Text>

Основна література:

1. Петков С.В. Теорія адміністративного права. Навчальний посібник. Київ. КНТ, 2014. 304 с.
https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2020/Petkov_2014.pdf
2. Загальне адміністративне право // за заг. ред. І. С. Гриценка. Юрінком Інтер.2015, 568 с. <https://www.osce.org/files/f/documents/d/c/358156.pdf>
3. Бакуменко В.Д. Особливості публічного управління та адміністрування : навч. посіб. / В.Д. Бакуменко, І. С. Бондар, В.Г. Горник, В.В. Шпачук. К.: Ліра-К, 2016. 256 с. <https://www.slideshare.net/lojekex/doc-254931418>
4. Козуліна С.О. Право в публічному управлінні : навч. посіб. / С.О. Козуліна, Ю.О. Ровинський, К.І. Ровинська. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. 174 с. <https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/96.pdf>
7. Марущак В.П. Запобігання та протидія корупції : навч.-метод. посіб. / В.П. Марущак, Н.П. Долгих, С.О. Козуліна, І.С. Бачинська ; за заг. ред. д-держ.упр. проф. В.П. Марущака. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2014. 160 с. <https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/96.pdf>
8. Ястремська О.М. Публічне адміністрування : навч. посіб. / О.М. Ястремська, Л.О. Мажник. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015 132 с https://duikt.edu.ua/uploads/l_1444_92306508.pdf?file=l_1444_92306508.pdf

Додаткова література:

1. Мойсеєнко Г.В. Оціночні поняття в адміністративному судочинстві України / Г.В. Мойсеєнко : дис... на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук; спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право. Запоріжжя, 2017. 222 с.
http://phd.znu.edu.ua/page/dis/07/Moiseienko_diss.pdf
2. Молодожен Ю. Децентралізація органів влади: досвід Чехії / Ю. Молодожен// Реформування публічного управління: теорія, практика,

міжнародний досвід: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 31 жовт. 2014 р. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. С. 50-51.
<http://www.oridu.odessa.ua/news/2018/10/24/sbirnuk.pdf>

3. Публічне управління : термінол. слов. / уклад. : В.С. Куйбіда, М.М. Білінська, О.М. Петроєта ін. ; за заг. ред. В.С. Куйбіди, М.М. Білінської,, О.М. Петроє. Київ : НАДУ, 2018 224 с.
<https://duikt.edu.ua/ua/lib/1/category/650/view/888?lang=ua&act=view&page=1&category=650&id=888>
4. Білик П.П., Осадча І .А. Адміністративний розсуд в публічному адмініструванні та його зв'язок з юридичною деонтологією: теоретико-правовий аспект. Правова держава. 2021. №42. С.52-60
<http://pd.onu.edu.ua/article/download/232408/235334/542367>
5. Білик П.П. Осадча І.А. Адміністративний розсуд та інструменти діяльності публічних адміністрацій: адміністративно-правовий та юридико-деонтологічний вимір. Правова держава. 2021. №44. С.37-44
[http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9E%D1%81%D0%B0%D0%B4%D1%87%D0%B0%20%D0%86\\$](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9E%D1%81%D0%B0%D0%B4%D1%87%D0%B0%20%D0%86$)

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ II

1. Влада та управління.
2. Категорія «інтерес» в державному управлінні.
3. Державне управління: сутність та загальна характеристика
4. Загальне поняття державного органу (органу державної влади).
5. Конституційно-правові засади побудови системи органів виконавчої влади.
6. Основні види органів виконавчої влади в Україні.

7. Загальна характеристика управлінських відносин в системі органів виконавчої влади.
8. «Субординація», «координація» і «реординація» між органами виконавчої влади.
9. Президент України і виконавча влада.
10. Місцеве самоврядування в контексті децентралізації державної влади
11. Загальна характеристика управлінської діяльності.
12. Компетенція органів виконавчої влади.
13. Взаємозв'язок функцій та компетенції органів виконавчої влади. 23.Правова природа дискреційних повноважень органу виконавчої влади.
14. Адміністративний розсуд в діяльності органів виконавчої влади.
15. Форми та методи управлінської діяльності.
16. Зміст поняття правових актів управління.
17. Класифікація правових актів управління.
18. Вимоги до правових актів управління.
19. Процедури підготовки і прийняття правових актів управління.
20. Публічно-правова природа адміністративного договору його сутнісні характеристики
21. Суспільна роль і функції державної служби.
22. Поняття «державна служба» і «державний службовець» в зарубіжних моделях державної служби.
23. Типи і види державної служби.
24. Співвідношення понять «посадова особа» і «державний службовець».
25. Інститут проходження державної служби

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

Практика здійснення публічного адміністрування

Тема 6. Публічна служба та публічні службовці

Питання для обговорення:

1. Суспільна роль і функції державної служби.
2. Поняття «державна служба» і «державний службовець» в зарубіжних моделях державної служби.
3. Типи і види державної служби.
4. Співвідношення понять «посадова особа» і «державний службовець».
5. Інститут проходження державної служби

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Законодавство про адміністративні послуги
2. Зарубіжний досвід правового регулювання адміністративних послуг

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувачі мають знати, що поняття «публічна служба» є порівняно новим для вітчизняної управлінської науки. Однак, ще в кінці 40-х років ХХ ст. Ю. Панейко визначав поняття «публічної служби» крізь призму дефініції держави як «корпорації публічних служб», а, відтак, наголошував, що публічна служба повинна змінюватися відповідно до потреб «загального інтересу».

До останнього часу у вітчизняній науці і практиці домінував універсальний концепт «державна служба», котрий об'єднував усі види служби в публічному секторі. Хоча у нормативно-правовій сфері поняття «публічна служба» вперше з'явилося у Концепції адміністративної реформи в Україні від 1998 року, однак пройшло ще багато років, доки цей термін увійшов у вітчизняну законодавчу практику. Зважаючи на існування в демократичному суспільстві інших видів публічної служби, найперше, муніципальної служби, зазначений підхід був помилковим і таким, що не відповідав сутності сучасної сервісної держави. Крім того, за останні роки інститут державної служби в Україні зазнав кардинальних змін, що потребувало відповідної наукової корекції.

Здобувачі повинні розуміти, державна служба, хоча і є основним механізмом функціонування державних органів, однак не відображає

багатогранності діяльності посадових осіб в державних органах, органах влади Автономної Республіки Крим та органах місцевого самоврядування. Зокрема, у системі органів виконавчої влади визначені політичні посади (Прем'єр-міністр України, Перший віцепрем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністр України, міністр, перший заступник міністра, заступник міністра), котрі є принципово відмінними від посад державної служби з огляду на порядок призначення та звільнення, характер повноважень та відповідальності осіб, що займають такі посади. У системі державних органів функціонує ціла низка посад, на які Закон України «Про державну службу» не поширюється (наприклад, Глава Адміністрації Президента України та його заступники; Секретар Ради національної безпеки і оборони України та його заступники; Уповноважений Верховної Ради України з прав людини та його представник; Постійний Представник Президента України в Автономній Республіці Крим та його заступники; голова місцевої державної адміністрацій та його заступники). Діяльність посадових осіб державних колегіальних органів, професійна діяльності суддів, прокурорів, дипломатична, митна, податкова, військова, правоохоронна служби регулюється спеціалізованими законами (Митний кодекс України, Податковий кодекс України, Кодекс цивільного захисту України, законами «Про дипломатичну службу», «Про судоустрій та статус суддів», «Про прокуратуру», «Про Фонд державного майна України», «Про Антимонопольний комітет», «Про Центральну виборчу комісію», «Про Національну комісію що здійснює регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» тощо). Усе це свідчить про неоднорідність самого інституту державної служби, підтвердженням чого є підхід, запроваджений у Концепції розвитку законодавства про державну службу від 5 січня 2005 року. У ній передбачалося виокремлення загальної державної служби, котра регулюється загальним законодавством про державну службу, та спеціалізованої державної служби, що регулюється спеціальним законодавством, яке розробляється на основі загального законодавства про державну службу і передбачає спеціальні умови проходження державної

служби у відповідних державних органах. Здобувачам варто знати, що служба в органах місцевого самоврядування (муніципальна служба) є окремим видом публічної служби, що з 2001 р. регулюється Законом України «Про службу в органах місцевого самоврядування». Зважаючи на особливості призначення та звільнення на посади, специфіку проходження служби, суттєво відрізняється від державної служби патронатна служба. Однак, лише Законом України «Про державну службу» 2015 р. посади патронатної служби виведені з державної служби. У свій час виокремлено було ще одну групу працівників державних органів — працівників обслуговування. До складу цієї групи входять працівники, які виконують допоміжні матеріально-технічні та інші функції, дії щодо забезпечення функціонування органів державної влади. Їх робота не має безпосередньо управлінського характеру, вона виконується на робочих місцях у відповідних органах, аналізується й оцінюється за адекватними їм нормами. У Законі «Про державну службу» 2015 р. зазначена діяльність отримала правове врегулювання під назвою «функції з обслуговування» — діяльність працівників державного органу, яка не передбачає здійснення повноважень, безпосередньо пов'язаних з виконанням завдань і функцій держави. На цю категорію дія Закону «Про державну службу» не поширюється. Таким чином, у системі публічної служби виокремилися цілі групи посад, які неможливо об'єднати у понятті «державна служба», що об'єктивно потребувало введення у вітчизняний законодавчий обіг універсального терміна, який би об'єднав зазначені види служб. Саме таким є термін «публічна служба», котрий в адміністративних системах західних країн має тривалу історію. В Україні він уперше з'явився у Кодексі адміністративного судочинства України 2005 року. Здобувачі мають дослідити, що в останній редакції цього Кодексу воно є таким: *«Публічна служба — діяльність на державних політичних посадах, у державних колегіальних органах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, інша державна служба, патронатна служба в державних органах, служба в органах влади*

Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування». Слід погодитися з думкою науковців про те, що наведене формулювання навряд чи можна вважати визначенням поняття «публічна служба», оскільки воно тільки передбачає перелік тих видів служби, які належать до публічної служби, а не її завдання та основні риси, як це повинно бути. Зважаючи на свою новизну, у вітчизняній науці існують різні підходи щодо розуміння цього поняття. У західних країнах правилом визначення службовця публічним є, по-перше, публічно-правовий зв'язок такого з державою, що виникає на підставі відмінного від приватно-правового трудового договору юридичного факту адміністративного за правовою природою акта. Прихильники широкого трактування публічної служби і розуміють її як державну, муніципальну службу та службу в недержавних організаціях (громадських організаціях, політичних партіях та навіть приватних підприємствах). Таке розуміння публічної служби є занадто широким і таким, що нівелює межу між приватним та публічним сектором, відносячи до останнього працівників недержавного сектора, які не здійснюють функцій держави чи місцевого самоврядування і не перебувають з державою у публічно-правових відносинах. Інший, вузький підхід під цим поняттям визначає службу в органах місцевого самоврядування і лише в апаратах органів усіх гілок влади, що охоплюється поняттям державної служби без судової і законодавчої діяльності. Публічна служба розуміється ними як професійна, політично нейтральна діяльність осіб, на адміністративних посадах в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування. До публічної служби вони також відносять професійну, неполітичну діяльність в апаратах інших органів державної влади: глави держави, парламенту, судів тощо.

Часом публічну службу визначають як професійну діяльність публічних службовців органів та установ, підпорядкованих політичній владі, які забезпечують виконання чинного законодавства та нормативно-правових актів. Такий підхід обмежує коло посад, які відносяться до публічної служби, найперше, політичних, а також діяльність суддів і прокурорів. Найбільш

логічним, на нашу думку, є третій підхід, котрий відносить до публічної служби всі види служби в державних органах та органах місцевого самоврядування, а також інших органах, що здійснюють функції держави або місцевого самоврядування. Зважаючи на те, що публічно-правовий статус мають (наразі — повинні мати) не всі працівники органів виконавчої влади і виконавчих органів місцевого самоврядування, поняття публічної служби можна обмежити службою тих працівників, які безпосередньо виконують повноваження публічної адміністрації».

Здобувачі повинні знати, слово «публічна», крім поєднання державного та самоврядного елементів, підкреслює також, чий інтерес повинні захищати службовці — усього суспільства (громади), а не приватний чи корпоративний. Таким чином, публічна служба є особливим видом діяльності осіб, що працюють в органах публічної адміністрації (іноді — також в інших публічних інституціях), і основним завданням яких є забезпечення реалізації публічних інтересів.

Здобувачі мають звернути увагу: в літературі виокремлюють такі ознаки публічної служби: 1) виникнення правовідносин на підставі фактичного складу, обов'язковим елементом якого, відповідно до норм чинного законодавства про державну службу і службу в органах місцевого самоврядування, є акт призначення на посаду чи результат виборів; 2) постійність і професійна основа виконання службовцем своїх повноважень; 3) зайняття публічної посади в органі публічної влади; 4) спрямованість діяльності службовців на задоволення публічних інтересів, визначених державою і забезпечених правом інтересів. Ураховуючи сказане вище, можна дати таке визначення: ***публічна служба — правовий і соціальний інститут служби в державних і недержавних суб'єктах публічної влади (державних органах, органах місцевого самоврядування та інших органах, що здійснюють функції держави або місцевого самоврядування), працівники яких наділені публічно-правовим статусом.*** Основними характеристиками публічної служби є такі: По-перше, публічна служба охоплює публічних службовців, які здійснюють відповідні

функції, що входять до компетенції державних органів та органів місцевого самоврядування, в яких вони проходять публічну службу. По-друге, публічна служба охоплює службу у всіх органах публічної влади та забезпечує безпосереднє державне і муніципальне управління, надання адміністративних послуг населенню. По-третє, *публічна* служба має власне законодавче та нормативне забезпечення, публічні службовці мають окремий правовий статус, а їх поведінка унормовується спеціальними законодавчими актами. По-четверте, публічна служба має спеціалізовану систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації держслужбовців і посадових осіб місцевого самоврядування, що органічно поєднана із системою вищої та післядипломної освіти.

Отже, публічна служба, будучи правовим і соціальним інститутом, здійснює в рамках своєї компетенції формування та реалізацію державної політики, реалізацію цілей, функцій державних органів, органів місцевого самоврядування та інших органів, що здійснюють функції держави або місцевого самоврядування, шляхом професійного виконання посадовими особами і службовцями своїх повноважень і посадових обов'язків, що забезпечують функціонування держави, галузей державного управління, окремих територій, населених пунктів, а також взаємодію держави й громадян у реалізації їх інтересів, прав і обов'язків. Окреслюючи модель публічної служби в Україні, слід виходити з того, що в нашій країні формується єдиний за своїми нормативно-правовими, організаційними, кадровими та інформаційними засадами інститут публічної служби.

Основними його засадами є такі:

- публічно-правовий характер державно-службових відносин: служіння народів, суспільству, територіальній громаді; права та обов'язки публічних службовців визначено в Конституції та законах України;
- захищеність законом від неправомірного втручання у професійну діяльність публічних службовців;

- фінансування державної служби коштом держави, а муніципальної — територіальної громади;
- встановлення умов оплати праці публічних службовців у законі;
- несумісність публічної служби з іншою оплачуваною діяльністю або діяльністю, котра має на меті одержання прибутку;
- розмежування посад політичних діячів, державних службовців, патронатних службовців у державній службі; виборних і адміністративних посад у муніципальній службі;
- призначення особи на адміністративні посади виключно за результатами відкритого конкурсу, як правило, на невизначений термін.

Здобувачі мають звернути увагу на наступне: аналіз різних підходів, правової природи сучасної публічної служби в Україні, особливостей її правового регулювання та проходження дають підстави виокремити такі її види:

- політична,
- державна, яка, в свою чергу, складається з адміністративної і спеціалізованої (дипломатична, митна, податкова) служб;
- безпекова: військова, правоохоронна, служба безпеки, цивільного захисту;
- правнича: суддівська, прокурорська;
- муніципальна (служба в органах місцевого самоврядування) яка, в свою чергу, складається з виборної та адміністративної служб;
- патронатна.

Політична служба. Основним завданням цієї служби є формування та забезпечення проведення державної політики у всіх сферах суспільного життя держави. Регламентується Конституцією України та Законами України «Про статус народного депутата України», «Про Кабінет Міністрів України», «Про центральні органи виконавчої влади». Вона характеризується: а) особливим функціоналом, що полягає у формуванні державної політики; б) особливостями вступу на службу та її проходження; в) політичним характером діяльності; г)

політичною відповідальністю, що є основною для політичних діячів; г) оплатою праці за рахунок державного бюджету.

Цей вид публічної служби здійснюється на таких посадах: а) Президента України; б) народних депутатів України; в) членів Кабінету Міністрів України; г) заступників міністра.

Державна служба — публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із практичного виконання завдань і функцій держави.

Вона здійснюється в:

- апараті Верховної Ради України;
- Раді національної безпеки і оборони України,
- допоміжних органах, утворених Президентом України;
- Секретаріаті Кабінету Міністрів України;
- міністерствах та інших центральних органах виконавчої влади;
- місцевих державних адміністраціях;
- органах прокуратури;
- судових органах;
- органах військового управління;
- закордонних дипломатичних установах України;
- Представництві Президента України в Автономній Республіці Крим;
- Рахунковій палаті;
- державних колегіальних органах.

Поряд із загальними рисами, що визначають правову природу державної служби, її види мають свої відмінності:

1) Адміністративна служба здійснюється в державних органах та їх апараті і регламентується Законом України «Про державну службу» повністю або частково у тій частині, що не врегульована спеціальним законом. Вона характеризується: а) вступом на державну службу за результатами конкурсу; б) єдиною класифікацією посад держслужби; в) політичною неупередженістю; г) загальними умовами вступу на держслужбу; г) оплатою праці за рахунок державного бюджету.

2) Спеціалізована служба здійснюється в державних органах, що мають виражену галузеву компетенцію і регламентується спеціальними законами повністю або частково у тій частині, котра не врегульована Законом України «Про державну службу». До цього виду державної служби відноситься: а) дипломатична служба; б) митна служба; в) податкова служба. Основними характеристиками спеціалізованої державної служби є такі: а) вступ на державну службу за спеціальними процедурами; б) різною класифікацією посад держслужби (присвоєння спеціальних звань); в) політичною неупередженістю; г) виконанням специфічних функцій; г) оплатою праці за рахунок державного бюджету.

Безпекова служба. Основним завданням цього виду публічної служби є оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності, національна безпека, безпека громадян. Цей вид публічної служби складають: а) військова служба; б) правоохоронна служба; в) служба безпеки; г) служба цивільного захисту.

Вона характеризується: а) регламентується спеціальними законами; б) політичною нейтральністю і позапартійністю; в) вступом на службу за спеціальними процедурами; г) високим рівнем субординації; г) присвоєнням військових і спеціальних звань; д) оплатою праці за рахунок державного бюджету.

Правнича служба. Основним завданням цього виду публічної служби є здійснення правосуддя. Цей вид публічної служби стосується професійних суддів і прокурорів. Відповідно, до цього виду публічної служби відносяться: а) суддівська служба; б) прокурорська служба. Правнича служба характеризується: а) особливим порядком призначення на посаду, звільнення з посади, притягнення до дисциплінарної відповідальності суддів і прокурорів; б) незалежністю суддів і прокурорів та підпорядкування лише закону; в) політичною нейтральністю суддів і прокурорів; г) заборобою незаконного впливу, тиску чи втручання у здійснення повноважень суддів і прокурорів; г) пожиттєвим статусом судді і безстроковим призначенням на посаду прокурора;

д) відсутністю єдиної класифікації посад; е) установленим законом порядком фінансування та організаційного забезпечення діяльності судів і прокуратури.

Муніципальна служба — професійна діяльність службовців місцевого самоврядування, що спрямована на реалізацію територіальною громадою свого права на місцеве самоврядування. Муніципальна служба здійснюється на: а) виборних посадах (виборна служба); б) адміністративних посадах (адміністративна служба). 1) **Виборна служба** здійснюється виборними посадовими особами місцевого самоврядування і регламентується Законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про статус депутатів місцевих рад», «Про місцеві вибори», «Про службу в органах місцевого самоврядування». Вона характеризується: а) особливостями вступу на службу (за результатами виборчих процедур); б) керівним функціоналом (політичний характер діяльності і відповідальності); в) відсутністю класифікації посад (присвоєння спеціальних звань); г) строковим характером проходження служби; ґ) оплатою праці за рахунок місцевого бюджету. 2) **Адміністративна служба** здійснюється службовцями місцевого самоврядування і регламентується Законом України «Про службу в органах місцевого самоврядування». Особливостями адміністративної муніципальної служби є такі: а) вступ на муніципальну службу за результатами конкурсу; б) єдина класифікація посад (присвоєння спеціальних звань); в) політична неупередженість службовців місцевого самоврядування; г) безстроковий характер проходження служби; ґ) оплата праці за рахунок місцевого бюджету.

Патронатна служба. Її функціональним призначенням є здійснення консультативно-дорадчих, аналітичних і комунікаційних функцій з метою забезпечення діяльності керівних працівників державних органів та органів місцевого самоврядування. Регламентується Кодексом законів про працю. Цей вид публічної служби здійснюється на таких посадах: а) прес-секретар; б) радник; в) консультант; г) помічник; ґ) референт. Патронатна служба характеризується: а) позаконкурсним порядком зарахування на посади; б) позакар'єрним характером служби (строкове перебування на посадах); в)

відсутністю загальних кваліфікаційних вимог до посад (виняток становлять лише помічники суддів); г) відсутністю єдиної класифікації посад; г) оплата праці в державних органах за рахунок державного бюджету, в органах місцевого самоврядування за рахунок місцевого бюджету.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015, *Відомості Верховної Ради України*. № 4, Ст. 43 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997, *Відомості Верховної Ради України*. № 24, Ст. 170 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Про дипломатичну службу: Закон України від 07.06.2018 *Відомості Верховної Ради України*. №26, ст. 219. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text>
5. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради*, 2014, № 49, Ст. 2056. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
6. Про Збройні сили України : Закон України від 6.12.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 1934-XII. Ст. 108. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>
7. Про Національну поліцію України: Закон України від 02.07.2015 р. *Відомості Верховної Ради України*. № 40-41. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

Основна література:

1. ПетковС.В. Теорія адміністративного права. Навчальний посібник. Київ. КНТ, 2014. 304 с. https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2020/Petkov_2014.pdf
2. Загальне адміністративне право // за заг. ред. І. С. Гриценка. Юрінком Інтер. 2015, 568 с. <https://www.osce.org/files/f/documents/d/c/358156.pdf>
3. БакуменкоВ.Д. Особливості публічного управління та адміністрування : навч. посіб. / В.Д. Бакуменко, І. С. Бондар, В.Г. Горник, В.В. Шпачук. К.: Ліра-К, 2016. 256 с. <https://www.slideshare.net/lojekex/doc-254931418>
4. КозулінаС.О. Право в публічному управлінні : навч. посіб. / С.О. Козуліна, Ю.О. Ровинський, К.І. Ровинська. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. 174 с. <https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/96.pdf>
5. Лазор О.Д., Лазор О.Я., Юник І.Г. Основи публічного управління та адміністрування : навчально-методичний посібник. – 2-ге вид. / О.Д. Лазор, О.Я. Лазор, І.Г. Юник. К.: Ліра-К, 2020. 268 с. <https://lira-k.com.ua/preview/12291.pdf>
6. Лазор О.Д., Лазор О.Я., Яременко О.І. та ін. Публічне управління та адміністрування : польсько-український словник термінів : навч.-наук. видання. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 368 с. <https://knushop.com.ua/image/catalog/lira20230617/pdf/12860.pdf>
7. Марущак В.П. Запобігання та протидія корупції : навч.-метод. посіб. / В.П. Марущак, Н.П. Долгіх, С.О. Козуліна, І.С. Бачинська ; за заг. ред. д-держ.упр. проф. В.П. Марущака. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2014. 160 с. <https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/96.pdf>

Додаткова література:

1. Білик П.П., Осадча І.А. Адміністративний розсуд в публічному адмініструванні та його зв'язок з юридичною деонтологією: теоретико-правовий аспект. Правова держава. 2021. №42. С.52-60 <http://pd.onu.edu.ua/article/download/232408/235334/542367>
2. Білик П.П. Осадча І.А. Адміністративний розсуд та інструменти діяльності публічних адміністрацій: адміністративно-правовий та юридико-

деонтологічний вимір. *Правова держава*. 2021. №44. С.37-44

[http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9E%D1%81%D0%B0%D0%B4%D1%87%D0%B0%20%D0%86$)

[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9E%D1%81%D0%B0%D0%B4%D1%87%D0%B0%20%D0%86\\$](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9E%D1%81%D0%B0%D0%B4%D1%87%D0%B0%20%D0%86$)

3. Миколенко О.І., Миколенко О.М. Сучасні тенденції у сфері юридичної відповідальності публічних службовців, службового права України та їх критичний аналіз. *Правова держава*. 2021. № 41. С. 61-68 http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Prav_2021_41_10
4. Миколенко О.І., Миколенко О.М. Боротьба світоглядів при формулюванні правових норм про заходи адміністративного і процесуального примусу. *Правова держава*. 2021. № 43. С. 35-41 <http://pd.onu.edu.ua/article/view/240952>
5. Ястремська О.М. Публічне адміністрування : навч. посіб. / О.М. Ястремська, Л.О. Мажник. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015 132 с https://duikt.edu.ua/uploads/l_1444_92306508.pdf?file=l_1444_92306508.pdf

Тема 7. Адміністративні послуги – оновлений напрям діяльності держави

Питання для обговорення:

1. Поняття і класифікація адміністративних послуг.
2. Правові засади діяльності з надання адміністративних послуг.
3. Процедури надання адміністративних послуг.
4. Зарубіжний досвід правового регулювання адміністративних послуг.
5. Оцінка якості адміністративних послуг.

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1.Провадження щодо надання адміністративних послуг

2.Аспекти оцінювання якості адміністративних послуг

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Передусім при вивченні цієї теми, здобувачі повинні усвідомити, що методи управління, властиві командно-адміністративному укладу роботи з населенням, нині є малоефективними. Практика їх застосування органами державного управління і місцевого самоврядування набуває загрозливих чинників, адже викликає недовіру і незадоволення владою в середовищі різних прошарків громадськості, що є ознакою консерватизму публічної системи управління і відсутності реформування та модернізації державного устрою за кращими світовими та європейськими зразками. У більшості країн світу послуги, що надаються населенню органами центральної влади і місцевого самоврядування, є наріжним каменем формування відносин людини і держави. Інститут надання публічних послуг у розвинених країнах Європи і світу є чітко відлагодженим механізмом, який віддзеркалює демократизм системи публічного управління, покликаної якісно, ефективно і раціонально вирішувати проблеми громадян, підвищуючи тим самим якість їх життя

Для переосмислення взаємин держави та суспільства у напрямі забезпечення та реалізації потреб кожного громадянина, визначення основних ознак сервісно-орієнтованої держави потрібно чітко визначитись з термінами «сервісно-орієнтована держава» та «механізми сервісно-орієнтованої держави». Нині у вітчизняному законодавстві відсутнє визначення термінів «сервісно-орієнтована держава» та «механізми сервісно-орієнтованої держави». Розуміння поняття сервісу та його дослідження у вітчизняній державно-управлінській науці донедавна пов'язувалося лише зі сферою послуг у секторі економіки

Сервісна ідея розвитку державної системи ґрунтується на класичній економічній взаємодії: «виробник послуг – споживач», де стійкість і

легітимність державних інститутів пов'язана з ефективністю виявлення, моделювання та реалізації індивідуальних і групових інтересів та потреб

Здобувачам варто розуміти, що для реалізації сервісно-орієнтованої державної політики застосовуються всі класичні функції державного управління, адже їх ототожнюють із функціями управлінських послуг органів влади

сервісна держава – особлива політична форма організації публічної влади, яка володіє спеціальним апаратом управління, спрямованим на надання публічних послуг індивідам, а також система соціально-правових гарантій гідного життєзабезпечення людини, її прав і свобод

Варто знати, що сервісно-орієнтована держава – це суспільні відносини, які спрямовані на державну політику надання управлінських послуг (або сервісно-орієнтовану державну політику), як цілеспрямований курс дій органів влади та сукупність засобів (механізмів, інструментів, важелів, способів), які вони практично реалізують для створення, забезпечення, функціонування та розвитку сервісної держави (впровадження механізмів взаємодії суб'єктів і об'єктів надання державних і муніципальних сервісів

Здобувачі мають розуміти, що ідею сервісної держави переважно пов'язують з ідеєю соціальної держави і розглядають як дієвий інструмент / механізм вирішення суспільних, передусім соціально-економічних, проблем, акцентуючи, що соціально орієнтована сервісна політика, спрямована на гармонізацію економічних та соціальних чинників розвитку суспільства, відображає або розкриває зміст і спрямованість соціальної держави

Сервісна концепція презентує сучасне розуміння соціального призначення держави, згідно з яким, пріоритетним завданням демократичного врядування є служіння громадянському суспільству, а основною формою діяльності владних інститутів – надання публічних послуг. Відштовхуючись від цього, роль влади вбачається у «постачанні» послуг, систему державного управління розглядає як організацію з надання державних послуг, а громадян – як замовників і споживачів цих послуг

За останні роки для України як демократичної країни нагальним питанням є зростання рівня довіри своїх громадян до владних структур через удосконалення можливих публічних послуг. Адже відносини суспільства та держави повинні базуватися на вдосконаленні стандартів, дієвої політики, готовності держслужбовців зрозуміти та допомогти громадянам у здійсненні послуги для задоволення їхніх потреб. Ці дії підвищать значимість та сприйняття суспільством держави загалом. Україна починає створювати умови для своїх жителів відповідно до європейських законів та стандартів і тим самим стає на шлях розвитку Європи, тому в країні повинні відбутися кардинальні зміни стосовно формування та розвитку публічних послуг та використаних для них витрат.

З розвитком та змінами законодавчих актів, нормативних документів в Україні розрізняють різні види послуг, що називаються публічними, державними, муніципальними та адміністративними, хоча всі види можна віднести до публічних, оскільки вони всі використовуються у життєдіяльності жителів України.

Можна зробити таке визначення публічних послуг: це послуги, що надаються як держорганами, так і органами місцевого самоврядування або іншими органами за умови, що держава делегує їх виконання за забезпечення відповідними ресурсами

Основними сферами надання державних та муніципальних послуг є послуги будівництва та архітектури, відпочинку та туризму, видавництва та промислово-економічного сервісу, безпеки та охорони здоров'я громадян, газопостачання, зв'язку та телекомунікації, культури та мистецтва, електроенергетичної та фінансово-господарської сфер діяльності, економічного оподаткування, наукових досліджень та технологій, юридичних та банківських сфер діяльності, сфер лісового та водного господарства, транспортного та побутового обслуговування, стандартизації, метрології та сертифікації, соціального та житлово-комунального обслуговування, фізичної культури та

спорту, пожежної охорони та охорони від надзвичайних ситуацій, відновлювальних і рятувальних робіт, торгівлі та громадського харчування.

Сюди ж пропонується віднести послуги із закордонних справ та консульсько-реєстраційної служби, національної оборони та безпеки, охорони праці, освіти, працевлаштування, соціального захисту населення, охорони природного середовища (довкілля і природних ресурсів) та сфери масової інформації. До важливих вимог до надання публічних, зокрема державних, послуг належать такі:

- послуга повинна бути завершена, тобто результат її повинен задовольнити споживача без додаткових дій;
- здійснення більшої частини юридично значущих дій, включаючи збирання документованої інформації про клієнта, самим державним органом (за запитом державного органу, який надає послугу іншим державним органам чи установам);
- встановлення терміну здійснення послуги з урахуванням очікування прийому тощо;
- наявність приміщення, що обладнане необхідним устаткуванням для очікування з місцем для написання документів, видачі готових форм платіжних доручень, надання консультацій та ін.

До стандарту державної послуги також включають максимальне врахування найпростіших та й найзручніших для споживача способів надання прав і законних інтересів споживачів, а якщо це платна послуга – то її загальний обсяг, що переглядається заінтересованими органами, наприклад Антимонопольним комітетом. Усі послуги повинні бути якісними та відповідати стандартам та сертифікатам.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015, *Відомості Верховної Ради України*. № 4, Ст. 43 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
3. Про організацію надання соціальних послуг: Закон України від 01.06.2020 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 528 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-%D0%BF#Text>
4. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 18. Ст. 73 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
5. Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 р. № 783 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/783-2020-%D0%BF#Text>
6. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.02.2006 № 90-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/90-2006-%D1%80#Text>
7. Про адміністративні послуги: Закон України від 6.09.2013, *Відомості Верховної Ради України*. № 32, ст.409. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>
8. Про Затвердження примірного положення про центр надання адміністративних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.02.2013 №118 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/118-2013-%D0%BF#n9>

Основна література:

1. Козуліна С.О. Право в публічному управлінні : навч. посіб. / С.О. Козуліна, Ю.О. Ровинський, К.І. Ровинська. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. 174 с. <https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/96.pdf>
2. Лазор О.Д., Лазор О.Я., ЮникІ.Г. Основи публічного управління та адміністрування : навчально-методичний посібник. – 2-ге вид. / О.Д. Лазор,

О.Я. Лазор, І.Г. Юник. К.: Ліра-К, 2020. 268 с. <https://lira-k.com.ua/preview/12291.pdf>

3. Лазор О.Д., Лазор О.Я., Яременко О.І. та ін. Публічне управління та адміністрування : польсько-український словник термінів : навч.-наук. видання. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 368 с. <https://knushop.com.ua/image/catalog/lira20230617/pdf/12860.pdf>
4. Марущак В.П. Запобігання та протидія корупції : навч.-метод. посіб. / В.П. Марущак, Н.П. Долгіх, С.О. Козуліна, І.С. Бачинська ; за заг. ред. д.держ.упр. проф. В.П. Марущака. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2014. 160 с. <https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/96.pdf>

Додаткова література:

1. Білик П.П., Осадча І.А. Адміністративний розсуд в публічному адмініструванні та його зв'язок з юридичною деонтологією: теоретико-правовий аспект. *Правова держава*. 2021. №42. С.52-60 <http://pd.onu.edu.ua/article/download/232408/235334/542367>
2. Білик П.П. Осадча І.А. Адміністративний розсуд та інструменти діяльності публічних адміністрацій: адміністративно-правовий та юридико-деонтологічний вимір. *Правова держава*. 2021. №44. С.37-44 [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9E%D1%81%D0%B0%D0%B4%D1%87%D0%B0%20%D0%86\\$](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9E%D1%81%D0%B0%D0%B4%D1%87%D0%B0%20%D0%86$)
3. Миколенко О.І., Миколенко О.М. Сучасні тенденції у сфері юридичної відповідальності публічних службовців, службового права України та їх критичний аналіз. *Правова держава*. 2021. № 41. С. 61-68 http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=Prav_2021_41_10

4. Миколенко О.І., Миколенко О.М. Боротьба світоглядів при формулюванні правових норм про заходи адміністративного і процесуального примусу. *Правова держава*. 2021. № 43. С. 35-41
<http://pd.onu.edu.ua/article/view/240952>

Тема 8. Публічне адміністрування: оцінка ефективності

Питання для обговорення:

1. Трансформація системи влади в Україні.
2. Моделі ефективності діяльності публічних адміністрацій.
3. Методика оцінки зовнішньої ефективності публічного адміністрування.
4. Методика оцінки внутрішньої ефективності публічного адміністрування.
5. Високоефективні публічні адміністрації
6. Стиль публічного адміністрування
7. Поняття корупції та корупційних дій.
8. Нормативно-правова база антикорупційної діяльності.

Теми для підготовки доповідей та презентацій:

1. Що таке феномен влади, публічна влада та публічне адміністрування, механізм їх взаємодії?
2. Механізми, органи, методи та стилі публічного адміністрування.
3. Зони «підвищеного» ризику проявів корупції.
4. Політичні чинники запобігання проявам корупції.
5. Нормативно-правові чинники запобігання проявам корупції.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Виклики, які постають перед Україною сьогодні вимагають ефективного функціонування системи державного управління. Державного управління є важливим механізмом формування та реалізації державної політики на всіх рівнях, пріоритетним завданнями якого є регулювання та вдосконалення форм і методів управлінської діяльності для забезпечення прав і свобод людини та сталого розвитку країни (економічного, політичного, соціального).

Здобувачам необхідно розуміти, що в умовах поглиблення інтеграційних процесів державно-управлінська діяльність потребує чіткого визначення основних засад та напрямків свого розвитку, саме тому система публічного адміністрування повинна ґрунтуватися на засадах відкритості та забезпечувати оптимальне поєднання принципів, механізмів, методів та інструментів для побудови ефективної багаторівневої інтегрованої структури управління.

Проте діюча система публічного адміністрування в Україні залишається неефективною, корумпованою та внутрішньо суперечливою, що є суттєвою перешкодою на шляху до позитивних змін у суспільстві та державі. Недостатній рівень прозорості та відкритості у сфері державного управління, нечіткість розмежування політичної та адміністративної сфер, недостатній професійний рівень державних службовців, відсутність єдиної системи оцінювання їх компетентності, низький рівень дисциплінарної відповідальності, недосконалість механізму політичного та адміністративного контролю в системі державного управління – всі ці фактори є деструктивними елементами в організації ефективної системи публічного адміністрування.

Публічне адміністрування передбачає функціонування універсального організаційно-правового механізму виявлення, узгодження і реалізації суспільних потреб та інтересів, формування прав та обов'язків учасників суспільних процесів та їх взаємовідносини в правовому полі.

Інтегрованим показником ефективності функціонування публічного адміністрування є рівень довіри громадян до органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та позитивні тенденції, підтверджені результатами чергової оцінки системи державного управління України за базовими показниками SIGMA (Support for Improvement in Governance and Management), оскільки кожна держава зацікавлена в формуванні та діяльності таких органів влади, які відповідають її національній політиці та підтримуються більшістю населення.

Перевага кількісної складової системи державного управління над її якісними показниками не дає очікуваних позитивних результатів її

функціонування та дає поштовх до оптимізації її структури. Так, станом на 1 січня 2015 р. загальна кількість державних службовців становить 380257 осіб, з них 295709 - державні службовці та 84548 - посадові особи місцевого самоврядування. Це становить 8,7% від загальної чисельності населення України (42895,7 тис. осіб), що перевищує відповідний показник більшості країн Європейського Союзу.

Неефективно побудована система публічного адміністрування має свої наслідки: погіршення макро- та мікроекономічних показників держави та збільшення недовіри до органів державної влади.

Здобувач повинен звернути увагу, що важливим показником оцінки ефективності державного управління сфер людської діяльності є Індекс глобальної конкурентоспроможності, який розраховують в межах дослідження Всесвітнього економічного форуму. Україна у 2015 році посіла 79 місце серед 140 країн світу. Динаміка є негативною. Тому, базуючись на даному показнику, можна стверджувати про неефективність державного апарату та публічного адміністрування в Україні. Як бачимо, на основі проведеного дослідження кількість державних службовців не переходить в якість публічного адміністрування та рівня життя населення. Необхідною є ротація та, можливо, глибокі реформи державного апарату, не тільки в техніко-технологічному аспекті, але і у відношенні зміни способу та механізмів організації публічного адміністрування в Україні.

Нині існує велика кількість методів оцінювання ефективності управлінської діяльності, які в тій чи іншій мірі можна застосовувати при оцінці ефективності державного адміністрування та місцевого самоврядування. Залежно від виду застосовуваних показників усі методи умовно можна розділити на кількісні, якісні та комбіновані. Якщо результати державного адміністрування та місцевого самоврядування носять кількісний характер, доцільно застосовувати кількісні методи оцінки ефективності державного адміністрування та місцевого самоврядування. З їх об'єктивністю та прозорістю складно сперечатися, тому вони є найпоширенішими в наукових дослідженнях.

Такі методи мають низку інших переваг: чіткість і прозорість визначення рівня показника; високий рівень об'єктивності виміру; можливість застосування як до явища або процесу загалом, так і до окремих його складників; простота у проведенні подальших аналітичних досліджень; зручність наочного представлення отриманих результатів досліджень.

Прикладом кількісних методів при оцінці ефективності державного адміністрування та місцевого самоврядування є бальний (рейтинговий) метод. Оцінка відбувається за заздалегідь встановленими критеріями та системою бальної оцінки (рейтингу) за виконання службових обов'язків, яка має ґрунтуватися на врахуванні об'єктивних факторів: вчасне формування звітності, виконання плану, кількість скарг. Оцінку ефективності виконання службових обов'язків можна диференціювати відповідно до ступеня його виконання. Оціночним періодом може бути тиждень, декада, місяць, квартал, півріччя, рік. Проміжні результати можна корегувати з урахуванням важливості виконаних завдань та обчислювати рейтинг об'єктів оцінки.

Серед кількісних методів при оцінці ефективності державного адміністрування та місцевого самоврядування є метод самооцінки, за допомогою якого співробітники мають змогу оцінити власні результати роботи самостійно, а деяких випадках й анонімно. Але через високий ступінь особистісної суб'єктивності та ймовірності недо- або переоцінки співробітниками власних результатів роботи його не можна застосовувати самостійно, а виключно як доповнення до комплексної оцінки ефективності державного адміністрування та місцевого самоврядування. Менше в наукових дослідженнях застосовуються якісні методи оцінки, які є корисними при уточненні результатів. Рівень їх надійності нижчий порівняно з кількісними, але залучення до процесу оцінювання сторонніх незалежних експертів покращує якість оцінки.

Пряме спостереження – якісний метод, при якому оцінювач виконує свої функції вільно та відкрито, перебуваючи всередині організації та поруч зі співробітниками як у формальних, так і в неформальних відносинах, а

результати спостережень подає у вигляді звіту, в якому розкриває виявлені ним недоліки та проблеми, а також пропонує шляхи їх подолання. При застосуванні методу великою перевагою є те, що він дозволяє отримати оцінку на основі вивчення організації зсередини та особистого знайомства зі співробітниками та їхньою професійною діяльністю. Але в цьому полягає і його найголовніших недолік – суб'єктивізм оцінки, який може виявлятися в упередженому ставленні (симпатії або антипатії) до особи, що не пов'язано з її професійними якостями.

Приховане внутрішнє спостереження – якісний метод, при якому, на відміну від попереднього, оцінювач спостерігає за подіями в організації приховано від загалу, тобто ніхто зі співробітників не знає, що оцінка проводиться і хто саме її проводить, що створює умови для більш точної оцінки ефективності роботи організацій системи державного адміністрування та місцевого самоврядування. Ділова гра – якісний метод, який дозволяє оцінити, а також напрацювати багато характеристик особистості підлеглих: здатність до командної співпраці, комунікативність, стійкість до стресу, гнучкість реагування та пристосованість до швидкоплинних змін, які є украй важливими якостями для управлінців.

Здобувач повинен розуміти, що основним недоліком методу є його висока вартість через необхідність запрошення відповідного фахівця. Іспити та тестування – простий, ефективний якісний метод вияву фахових компетентностей, який не вимагає значних коштів на його проведення. Однак для більш повної оцінки ефективності державного адміністрування та місцевого самоврядування доцільно застосовувати комбіновані методи, які поєднують позитивні риси кількісних та якісних методів оцінки, а також дають змогу знівелювати їх негативні риси.

Серед комбінованих методів найяскравішими та найбільш доцільними до використання є метод «таємного покупця» та метод «завдань». Метод «таємного покупця» передбачає наявність заздалегідь складеного переліку критеріїв оцінки ефективності державного адміністрування та місцевого

самоврядування. «Таємний покупець» здебільшого під час особистого візиту до оцінюваної організації звертається за заздалегідь обраною послугою та оцінює якість її надання за розробленою системою критеріїв. За результатами оцінки він подає звіт керівництву з визначенням прогалин і переваг у роботі службовців та організації загалом. Керівництво ж робить висновки та впроваджує заходи щодо удосконалення роботи організації.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 *Відомості Верховної Ради України*. №40, ст. 527. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text, №40, ст. 527.>

Основна література:

1. Петков С.В. Теорія адміністративного права. Навчальний посібник. Київ.КНТ, 2014. 304 с. https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2020/Petkov_2014.pdf
2. Загальне адміністративне право // за заг. ред. І. С. Гриценка. Юрінком Інтер. 2015, 568 с. <https://www.osce.org/files/f/documents/d/c/358156.pdf>
8. Ястремська О.М. Публічне адміністрування : навч. посіб. / О.М. Ястремська, Л.О. Мажник. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015 132 с https://duikt.edu.ua/uploads/l_1444_92306508.pdf?file=l_1444_92306508.pdf

Додаткова література:

1. Белоусова О.С. Міжнародний досвід трансформації відносин центральної та місцевої влади в процесі децентралізації та її вплив на ефективність державного управління // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. 2014. Вип. 3. С. 42-50. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21

[REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvamu_upravl_2014_3_7](https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/%D0%9E%D0%9A%205%20%D0%9D%D0%9F%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%20%D0%B2%20%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%96.pdf)

2. Козуліна С.О. Адміністративний розсуд і дискреційні повноваження органу влади як корупціогенні фактори в законодавстві України / С. О. Козуліна// Реформування публічного управління та адміністрування : теорія, практика, міжнародний досвід: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю. 27 жов. 2017 р. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2017. С. 317-319.
<https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/%D0%9E%D0%9A%205%20%D0%9D%D0%9F%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%20%D0%B2%20%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%96.pdf>

Тема 9. Контроль і відповідальність в системі публічного адміністрування

Питання для обговорення:

1. Державний контроль в публічному адмініструванні: сутність та призначення.
2. Види державного контролю та їх правове регулювання.
3. Контроль та нагляд в публічному адмініструванні.
4. Адміністративна відповідальність як результат здійснення контролю в публічному адмініструванні.
5. Особливості адміністративної відповідальності осіб, що обіймають посади в державних органах.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувачі повинні знати, що контрольно-наглядові засоби є дієвим інструментом у механізмі публічного адміністрування будь-якої сфери. Як стає зрозумілим з самої назви, в їх основі покладено здійснення контролю і нагляду у сфері публічного адміністрування спеціально уповноваженими на те суб'єктами з метою забезпечення законності і дисципліни, громадського

правопорядку і безпеки, конституційних прав і свобод громадян, законних інтересів юридичних осіб в суспільстві. Така діяльність стає неможливою без використання можливостей контролю або нагляду як важливих засобів публічного адміністрування. Саме контроль та нагляд є основними адміністративними засобами попередження, виявлення і припинення порушень законодавства, факторами, що дисциплінують поведінку службовців державного апарату та громадян як у сфері управління, так і в суспільстві взагалі.

Це те, що робить «прозорими» для суспільства діяльність держави, а для держави – внутрішньосуспільні відносини. Одностайно визнаючи контроль і нагляд основними засобами забезпечення законності і дисципліни у сфері публічного адміністрування, їх застосування є однією з дискусійних тем в адміністративно-правовій доктрині. Зокрема, це стосується їх правової природи, визначення, співвідношення тощо. Одні вчені розглядають зазначені поняття як тотожні, інші розмежовують, зазначаючи, що можливість втручання суб'єкта контролю в оперативну діяльність підконтрольного об'єкта є основною підставою їх виокремлення, деякі вчені нагляд розглядають як різновид, форму, елемент контролю.

Здобувачі повинні знати, що соціальне призначення контролю полягає в тому, що він покликаний служити джерелом інформації про процеси, які відбуваються, умовою підтримки законності і дисципліни, порядку й організованості, охорони свободи і дотримання прав громадян. Контроль використовується як важливий засіб визначення правильності вирішення поставлених завдань, ступінь пізнання об'єктивних законів суспільного розвитку, використання при сприйнятті глобальних рішень певних природничих і суспільних наук.

На відміну від контролю «нагляд» розуміється як спостереження з метою перевірки. Призначення нагляду полягає у виявленні та попередженні правопорушень, усуненні їх наслідків та притягненні винних до

відповідальності, без права втручання в оперативну та господарську діяльність піднаглядних об'єктів, зміни чи скасування актів управління

Здобувачам пропонується розібратися з тим, що при адміністративному нагляді суб'єкти публічного адміністрування здійснюють перевірку тільки за суворо встановленими законом питаннями, а ініціація таких дій (рішень) можлива лише у встановлених нормами права випадках і у відповідних процедурах. Отже, управлінський результат досягається не за рахунок того, що керований об'єкт виконує вимоги суб'єкта, що управляє, в межах ухвалюваних управлінських рішень і за допомогою відповідного коректування діяльності, а в результаті підтвердження наявного законного і безпечного режиму функціонування піднаглядного об'єкта.

При нагляді, на відміну від контролю, існує можливість оцінки відповідності діяльності керованого об'єкта певним вимогам норм з наявністю суворих юридичних санкцій за їх невиконання. Отже, нагляд як засіб публічного адміністрування має виняткову юридичну природу і суть, тоді як контроль може здійснюватися і за іншими підставами (неюридичними). Так, при контролі існує ширша дискреція повноважень і методів управлінського впливу, які не завжди закріплюються в правових нормах. Прикладом тому можуть служити різні наради вищих посадових осіб, коли віддаються ті або інші розпорядження розібратися в якому-небудь питанні, вирішити яку-небудь проблему.

Здобувач повинен розуміти, що при нагляді всі розпорядження контролюючого характеру повинні бути окреслені в певну правову форму і здійснені з дотриманням чітко встановлених юридичних (адміністративних) процедур. Нагляд як відмінний від контролю, інший організаційно-правовий спосіб забезпечення законності і державної дисципліни у сфері адміністративно-правового регулювання є особливою специфічною формою діяльності відповідних державних органів, також спрямованою на систематичне спостереження і постійний нагляд за діяльністю суб'єктів

управлінських адміністративно-правових відносин з метою перевірки відповідності їх рішень і дій нормам законодавства .

Законодавчі та нормативні документи:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. *Відомості Верховної Ради РСР*. 1984. № 51. ст.1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
3. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6.07.2005 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36, № 37. ст. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
4. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. №44-45, №46-47, ст.552 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

Основна література:

1. Бакуменко В.Д. Особливості публічного управління та адміністрування : навч. посіб. / В.Д. Бакуменко, І. С. Бондар, В.Г. Горник, В.В. Шпачук. К.: Ліра-К, 2016. 256 с. <https://www.slideshare.net/lojekex/doc-254931418>
2. Козуліна С.О. Право в публічному управлінні : навч. посіб. / С.О. Козуліна, Ю.О. Ровинський, К.І. Ровинська. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. 174 с. <https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/96.pdf>

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ III

1. Поняття і класифікація адміністративних послуг.
2. Правові засади діяльності з надання адміністративних послуг.
3. Процедури надання адміністративних послуг.
4. Зарубіжний досвід правового регулювання адміністративних послуг.
5. Оцінка якості адміністративних послуг

6. Трансформація системи влади в Україні.
7. Моделі ефективності діяльності публічних адміністрацій.
8. Методика оцінки зовнішньої ефективності публічного адміністрування.
9. Методика оцінки внутрішньої ефективності публічного адміністрування.
10. Високоефективні публічні адміністрації
11. Державний контроль в публічному адмініструванні: сутність та призначення.
12. Види державного контролю та їх правове регулювання.
13. Контроль та нагляд в публічному адмініструванні.
14. Адміністративна відповідальність як результат здійснення контролю в публічному адмініструванні.
15. Особливості адміністративної відповідальності осіб, що обіймають посади в державних органах.

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ
ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ (ЗАЛІК)

1. Основні поняття публічного адміністрування.
2. Публічне адміністрування: історія і сучасність.
3. Суспільні відносини в публічному адмініструванні.
4. Світовий досвід розвитку публічного адміністрування.
5. Публічне адміністрування в континентальній правовій системі і в англо-американській правовій системі
6. Загальне поняття управління та його види.
7. Поняття та види публічного управління.
8. Необхідність, можливості та межі публічного управління.
9. Держава як суб'єкт управління суспільством.
10. Влада та управління.
11. Категорія «інтерес» в державному управлінні.
12. Державне управління: сутність та загальна характеристика
13. Загальне поняття державного органу (органу державної влади).
14. Конституційно-правові засади побудови системи органів виконавчої влади.
15. Основні види органів виконавчої влади в Україні.
16. Загальна характеристика управлінських відносин в системі органів виконавчої влади.
17. «Субординація», «координація» і «реординація» між органами виконавчої влади.
18. Президент України і виконавча влада.
19. Місцеве самоврядування в контексті децентралізації державної влади
20. Загальна характеристика управлінської діяльності.
21. Компетенція органів виконавчої влади.
22. Взаємозв'язок функцій та компетенції органів виконавчої влади.
23. Правова природа дискреційних повноважень органу виконавчої влади.
24. Адміністративний розсуд в діяльності органів виконавчої влади.

25. Форми та методи управлінської діяльності.
26. Зміст поняття правових актів управління.
27. Класифікація правових актів управління.
28. Вимоги до правових актів управління.
29. Процедури підготовки і прийняття правових актів управління.
30. Публічно-правова природа адміністративного договору його сутнісні характеристики
31. Суспільна роль і функції державної служби.
32. Поняття «державна служба» і «державний службовець» в зарубіжних моделях державної служби.
33. Типи і види державної служби.
34. Співвідношення понять «посадова особа» і «державний службовець».
35. Інститут проходження державної служби
36. Поняття і класифікація адміністративних послуг.
37. Правові засади діяльності з надання адміністративних послуг.
38. Процедури надання адміністративних послуг.
39. Зарубіжний досвід правового регулювання адміністративних послуг.
40. Оцінка якості адміністративних послуг
41. Трансформація системи влади в Україні.
42. Моделі ефективності діяльності публічних адміністрацій.
43. Методика оцінки зовнішньої ефективності публічного адміністрування.
44. Методика оцінки внутрішньої ефективності публічного адміністрування.
45. Високоефективні публічні адміністрації
46. Державний контроль в публічному адмініструванні: сутність та призначення.
47. Види державного контролю та їх правове регулювання.
48. Контроль та нагляд в публічному адмініструванні.
49. Адміністративна відповідальність як результат здійснення контролю в публічному адмініструванні.

50. Особливості адміністративної відповідальності осіб, що обіймають посади в державних органах.

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ (ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ.

ЗАЛІК

1. Основні поняття публічного адміністрування.
2. Публічне адміністрування: історія і сучасність.
3. Суспільні відносини в публічному адмініструванні.
4. Світовий досвід розвитку публічного адміністрування.
5. Публічне адміністрування в континентальній правовій системі і в англо-американській правовій системі
6. Загальне поняття управління та його види.
7. Поняття та види публічного управління.
8. Необхідність, можливості та межі публічного управління.
9. Держава як суб'єкт управління суспільством.
10. Влада та управління.
11. Категорія «інтерес» в державному управлінні.
12. Державне управління: сутність та загальна характеристика
13. Загальне поняття державного органу (органу державної влади).
14. Конституційно-правові засади побудови системи органів виконавчої влади.
15. Основні види органів виконавчої влади в Україні.
16. Загальна характеристика управлінських відносин в системі органів виконавчої влади.
17. «Субординація», «координація» і «реординація» між органами виконавчої влади.
18. Президент України і виконавча влада.
19. Місцеве самоврядування в контексті децентралізації державної влади
20. Загальна характеристика управлінської діяльності.
21. Компетенція органів виконавчої влади.

22. Взаємозв'язок функцій та компетенції органів виконавчої влади.
23. Правова природа дискреційних повноважень органу виконавчої влади.
24. Адміністративний розсуд в діяльності органів виконавчої влади.
25. Форми та методи управлінської діяльності.
26. Зміст поняття правових актів управління.
27. Класифікація правових актів управління.
28. Вимоги до правових актів управління.
29. Процедури підготовки і прийняття правових актів управління.
30. Публічно-правова природа адміністративного договору його сутнісні характеристики
31. Суспільна роль і функції державної служби.
32. Поняття «державна служба» і «державний службовець» в зарубіжних моделях державної служби.
33. Типи і види державної служби.
34. Співвідношення понять «посадова особа» і «державний службовець».
35. Інститут проходження державної служби
36. Поняття і класифікація адміністративних послуг.
37. Правові засади діяльності з надання адміністративних послуг.
38. Процедури надання адміністративних послуг.
39. Зарубіжний досвід правового регулювання адміністративних послуг.
40. Оцінка якості адміністративних послуг
41. Трансформація системи влади в Україні.
42. Моделі ефективності діяльності публічних адміністрацій.
43. Методика оцінки зовнішньої ефективності публічного адміністрування.
44. Методика оцінки внутрішньої ефективності публічного адміністрування.
45. Високоефективні публічні адміністрації
46. Державний контроль в публічному адмініструванні: сутність та призначення.
47. Види державного контролю та їх правове регулювання.
48. Контроль та нагляд в публічному адмініструванні.

49. Адміністративна відповідальність як результат здійснення контролю в публічному адмініструванні.

50. Особливості адміністративної відповідальності осіб, що обіймають посади в державних органах.

ПОЯСНЕННЯ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧАМИ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ З КУРСУ «ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ»

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Контрольна робота є самостійним видом роботи здобувача, передбачена учбовим планом вивчення дисципліни «Публічне адміністрування».

Здобувачі заочного відділення виконують контрольну роботу та надають її на перевірку за місяць до іспитової сесії.

Контрольна робота оцінюється: «зарахована», «не зарахована». У випадку незарахування контрольної роботи вказуються причини цього.

Контрольна робота може бути не зарахована у випадках:

- виконаний не той варіант контрольної роботи;
- теоретичні завдання виконані з порушенням вимог до них, зокрема щодо об'єму;
- не виконані або невірно виконані одне або обидва практичні завдання.

Не зарахована контрольна робота повертається здобувачеві для виправлення недоліків. Після усунення вказаних недоліків необхідно повернути як не зараховану контрольну роботу, так і новий варіант контрольної роботи.

Контрольна робота передається методисту заочної форми навчання.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

На титульному листі роботи обов'язково **треба вказати повністю прізвище, ім'я та по-батькові здобувача та номер його залікової книжки.**

Контрольну роботу пишуть від руки або друкують за допомогою друкарської машинки або комп'ютера на одному боці листа білого паперу

формату А4 (210x297 мм) через 1,5 інтервал, 28-30 рядків на сторінці. Мінімальна висота шрифту 1,8 мм.

Обсяг контрольної роботи має складати не менше 10 друкарських сторінок, не включаючи список літератури. Текст контрольної роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Шрифт друку має бути чітким, рядок – чорного кольору.

Текст теоретичного завдання контрольної роботи поділяють на пункти.

Заголовки структурних частин контрольної роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «ЛІТЕРАТУРА» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці підзаголовку не ставлять. Якщо заголовок складається з двох речень, їх поділяють крапкою. Заголовки підпунктів (в разі необхідності) друкують маленькими літерами (окрім першої великої) з абзацного відступу.

Кожну структурну частину контрольної роботи слід починати з нової сторінки. Нумерацію сторінок, пунктів (підпунктів) проставляють арабськими цифрами без знаку №.

Першого сторінкою контрольної роботи є титульний лист, що включається в загальну нумерацію сторінок роботи. На титульному листі номер сторінки не ставиться, на наступних сторінках номер проставляється у правому верхньому куту сторінки без крапки в кінці.

Обов'язковими вимогами до теоретичного завдання – є: освітлення питання; простий план; посилання; список літератури.

При написанні контрольної роботи здобувач має давати посилання на джерела, матеріали, що використовуються в роботі. Такі посилання дадуть можливість відшукати ці джерела і перевірити вірність відомостей щодо цитування документа, дадуть необхідну інформацію про нього.

При використанні матеріалів з монографій, наукових статей та інших джерел у посиланні необхідно вказувати номери сторінок.

Посилання, що є на сторінках, можуть бути визначені по-різному.

Вони за текстом контрольної роботи можуть нумеруватися на кожній сторінці. При цьому у нижній частині сторінки під горизонтальною рисою ставиться відповідний номер і вказуються необхідні реквізити джерела. Таким чином, при цьому засобі позначення посилань на кожній сторінці вони вказуються у послідовній нумерації (1, 2, 3).

Інший спосіб розміщення посилань – нумерація всіх посилань з визначенням номера посилання за тим номером, за яким посилання визначене у списку джерел, що використовувалися, без вказівки в нижній частині кожної сторінки на джерело літератури. При такому способі позначення посилань кожне посилання заключається у квадратні дужки, в яких вказується номер сторінки. Наприклад, [15, с. 10]. У кінці сторінки при такому способі джерело посилання не вказується, а номер посилання визначається номером цього джерела в списку джерел, що використовувалися.

У список Літератури слід включати тільки ту літературу, яку здобувач використовував у процесі написання контрольної роботи.

Джерела слід розміщувати у кінці роботи, після закінчення, здійснюючи їх наскрізну нумерацію.

Список літератури у обсяг контрольної роботи не включається, однак сторінки у списку літератури нумеруються.

Приклади оформлення бібліографічного опису в списку літератури, що використовувалася.

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. *Відомості Верховної Ради РСР*. 1984. № 51. ст.1122. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

3. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015, *Відомості Верховної Ради України*. № 4, Ст. 43 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
4. Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 630 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-п>
5. Публічна служба : навч. посіб. С. М. Серьогін, Н. А. Липовська, Є. І. Бородін [та ін.] ; за заг. ред С. М. Серьогіна. Дніпро : ГРАНІ, 2018. 384 с.
6. Миколенко О.І., Миколенко О.М. Сучасні тенденції у сфері юридичної відповідальності публічних службовців, службового права України та їх критичний аналіз. *Правова держава*. 2021. № 41. С. 61-68

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ З ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

1. Світовий досвід розвитку публічного адміністрування.
2. Публічне адміністрування в континентальному праві та в англосаксонській системі права
3. Загальне поняття «державного управління» та погляди на його сутність
4. Державне управління і виконавча влада.
5. Всезагальна організаційна наука і теорія державного управління
6. Державне управління і державне регулювання: співвідношення понять та їх зміст
7. Оновлення доктрини державного управління в сучасних умовах
 1. Конституційна модель поділу влади: історія і сучасний стан
 2. Децентралізація і деконцентрація влади.
 3. Місцеве самоврядування модель побудови і можливості в управлінні
 4. Побудова виконавчої влади за територіальним критерієм.
8. Функції, компетенція і режими діяльності в державному управлінні

9. Поняття методів управління
10. Види методів управління
11. Правова форма методів державного управління
12. Поняття і види форм державного управління
13. Адміністративний договір: визначення та сутнісні характеристики
14. Адміністративні послуги як категорія адміністративного права
15. Поняття та класифікація адміністративних послуг
16. Законодавство про адміністративні послуги
17. Зарубіжний досвід правового регулювання адміністративних послуг
18. Проведення щодо надання адміністративних послуг
19. Аспекти оцінювання якості адміністративних послуг
20. Поняття і класифікація адміністративних послуг.
21. Правові засади діяльності з надання адміністративних послуг.
22. Процедури надання адміністративних послуг.
23. Зарубіжний досвід правового регулювання адміністративних послуг.
24. Трансформація системи влади в Україні.
25. Моделі ефективності діяльності публічних адміністрацій.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ»

Законодавчі та нормативні документи:

3. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. *Відомості Верховної Ради РСР*. 1984. № 51. ст.1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
5. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6.07.2005 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36, № 37. ст. 446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
6. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. №44-45, №46-47, ст.552 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
7. Цивільний захист України : Закон України від 2.10.2010 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 34-35. ст. 458 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
8. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011, *Відомості Верховної Ради України*. № 32, ст. 314 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2939-17>
9. Про адміністративні послуги: Закон України від 6.09.2013, *Відомості Верховної Ради України*. № 32, ст.409. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>
10. Про Затвердження примірного положення про центр надання адміністративних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.02.2013 №118 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/118-2013-%D0%BF#n9>

11. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.02.2006 № 90-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/90-2006-%D1%80#Text>
12. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 № 835 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text>
13. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015, *Відомості Верховної Ради України*. № 4, Ст. 43 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
14. Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.03.2016 № 246 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2016-%D0%BF#Text>
15. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997, *Відомості Верховної Ради України*. № 24, Ст. 170 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
16. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999, *Відомості Верховної Ради України*. № 20-21, Ст. 190 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
17. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011, *Відомості Верховної Ради України*. № 38, Ст. 385 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>
18. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014, *Відомості Верховної Ради України*. № 13, Ст. 222 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
19. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010, *Відомості Верховної Ради України*. №38, ст. 509. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text>

20. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 *Відомості Верховної Ради України*. №40, ст. 527. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text, №40, ст. 527.>
21. Про дипломатичну службу: Закон України від 07.06.2018 *Відомості Верховної Ради України*. №26, ст. 219. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text>
22. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради*, 2014, № 49, Ст. 2056. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
23. Про Збройні сили України : Закон України від 6.12.1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 1934-XII. Ст. 108. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>
24. Про Національну поліцію України: Закон України від 02.07.2015 р. *Відомості Верховної Ради України*. № 40-41. Ст. 379. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
25. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України від 03.02.2015 р. *Відомості Верховної Ради України*. № 13. Ст. 87. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-19#Text> Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14 вересня 2020 року
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
26. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про стратегію воєнної безпеки України»: Указ Президента України від 25 березня 2010 року
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>
27. Про організацію надання соціальних послуг: Закон України від 01.06.2020 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 528 URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-%D0%BF#Text>

28. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 18. Ст. 73 URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
29. Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 р. № 783
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/783-2020-%D0%BF#Text>
30. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.02.2006 № 90-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/90-2006-%D1%80#Text>
31. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 № 835 "Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text>

Основна література:

1. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/19688/1/29.pdf>
2. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галунько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко та ін. ; за ред. В. Галунька, О. Правоторової. Видання четверте. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 656 с.
<http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/15923/%D0%A5%D0%B0%D0%BC%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B0%20%D0%9E.%D0%9F.%D0%90%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B5%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8..pdf?sequence=4&isAllowed=y>
3. Адміністративне право України (загальна частина): навчальний посібник / О. І. Остапенко, М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Л. С. Гулак., Н. Я. Отчак, Л. О.

- Остапенко. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2019. 504 с.
<https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3866/1/%D0%B0%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8%20%D0%B7%D0%B0%D0%B3%20%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82.pdf>
4. Козуліна С.О. Право в публічному управлінні : навч. посіб. / С.О. Козуліна, Ю.О. Ровинський, К.І. Ровинська. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. 174 с.
<https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/96.pdf>
 5. Лазор О.Д., Лазор О.Я., Юник І.Г. Основи публічного управління та адміністрування : навчально-методичний посібник. – 2-ге вид. / О.Д. Лазор, О.Я. Лазор, І.Г. Юник. К.: Ліра-К, 2020. 268 с. <https://lira-k.com.ua/preview/12291.pdf>
 6. Лазор О.Д., Лазор О.Я., Яременко О.І. та ін. Публічне управління та адміністрування : польсько-український словник термінів : навч.-наук. видання. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 368 с.
<https://knushop.com.ua/image/catalog/lira20230617/pdf/12860.pdf>
 7. Марущак В.П. Запобігання та протидія корупції : навч.-метод. посіб. / В.П. Марущак, Н.П. Долгіх, С.О. Козуліна, І.С. Бачинська ; за заг. ред. д.держ.упр. проф. В.П. Марущака. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2014. 160 с.
<https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/96.pdf>
 8. Ястремська О.М. Публічне адміністрування : навч. посіб. / О.М. Ястремська, Л.О. Мажник. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 132 с.
https://duikt.edu.ua/uploads/l_1444_92306508.pdf?file=l_1444_92306508.pdf
 9. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
<http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/bitstream/123456789/2889/1/BA-2020.pdf>
 10. Особливе адміністративне право: підручник / за ред. Бернда Візера, Ярослава Лазура, Тетяни Карабін, Олександра Білаша. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 464 с.

c.<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/46162/1/%d0%9e%d1%81%d0%be%d0%b1%d0%bb%d0%b8%d0%b2%d0%b5%20%d0%b0%d0%b4%d0%bc%d1%96%d0%bd%d1%96%d1%81%d1%82%d1%80%d0%b0%d1%82%d0%b8%d0%b2%d0%bd%d0%b5%20%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%be-content.pdf>

- 11.Адміністративне право : навч. посіб. для здобувачів вищ. Освіти. Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. В. Зуй та ін.. Вид. 6-те, допов. та перероб. З опорою на законодавство станом на 1 квіт. 2021 р. Харків : Право, 2021. 196 с.
https://pravo-izdat.com.ua/index.php?route=product/product/download&product_id=4395&download_id=1426
- 12.Публічна служба : навч. посіб. С. М. Серьогін, Н. А. Липовська, Є. І. Бородін [та ін.] ; за заг. ред С. М. Серьогіна. Дніпро : ГРАНІ, 2018. 384 с.
<https://grani-print.dp.ua/index.php/home/issue/view/7/march>
- 13.Адміністративне право: навч. посіб. Кисіль З.Р., Швець Д.В., Кобко Є.В.. Київ: Гельветика, 2022. 934 с.

Додаткова література:

1. Белоусова О.С. Міжнародний досвід трансформації відносин центральної та місцевої влади в процесі децентралізації та її вплив на ефективність державного управління // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. 2014. Вип. 3. С. 42-50. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvamu_upravl_2014_3_7
2. Козуліна С.О. Адміністративний розсуд і дискреційні повноваження органу влади як корупціогенні фактори в законодавстві України / С. О. Козуліна// Реформування публічного управління та адміністрування : теорія, практика, міжнародний досвід: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар.

- участю. 27 жов. 2017 р. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2017. С. 317-319.
<https://vspu.edu.ua/faculty/histor/docs/pravo/%D0%9E%D0%9A%205%20%D0%9D%D0%9F%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%20%D0%B2%20%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%96.pdf>
3. Мойсеєнко Г.В. Оціночні поняття в адміністративному судочинстві України / Г.В. Мойсеєнко : дис... на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук; спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право. Запоріжжя, 2017. 222 с.
http://phd.znu.edu.ua/page/dis/07/Moiseienko_diss.pdf
 4. Молодожен Ю. Децентралізація органів влади: досвід Чехії / Ю. Молодожен// Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 31 жовт. 2014 р. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. С. 50-51.
<http://www.oridu.odessa.ua/news/2018/10/24/sbirnuk.pdf>
 5. Публічне управління : термінол. слов. / уклад. : В.С. Куйбіда, М.М. Білінська, О.М. Петроєта ін. ; за заг. ред. В.С. Куйбіди, М.М. Білінської,, О.М. Петроє. Київ : НАДУ, 2018 224 с.
<https://duikt.edu.ua/ua/lib/1/category/650/view/888?lang=ua&act=view&page=1&category=650&id=888>
 6. Білик П.П., Осадча І .А. Адміністративний розсуд в публічному адмініструванні та його зв'язок з юридичною деонтологією: теоретико-правовий аспект. Правова держава. 2021. №42. С.52-60
<http://pd.onu.edu.ua/article/download/232408/235334/542367>
 7. Білик П.П. Осадча І.А. Адміністративний розсуд та інструменти діяльності публічних адміністрацій: адміністративно-правовий та юридико-деонтологічний вимір. Правова держава. 2021. №44. С.37-44
http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21

[STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9E%D1%81%D0%B0%D0%B4%D1%87%D0%B0%20%D0%86\\$](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9E%D1%81%D0%B0%D0%B4%D1%87%D0%B0%20%D0%86$)

8. Миколенко О.І., Миколенко О.М. Сучасні тенденції у сфері юридичної відповідальності публічних службовців, службового права України та їх критичний аналіз. *Правова держава*. 2021. № 41. С. 61-68 http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=Prav_2021_41_10
9. Миколенко О.І., Миколенко О.М. Боротьба світоглядів при формулюванні правових норм про заходи адміністративного і процесуального примусу. *Правова держава*. 2021. № 43. С. 35-41 <http://pd.onu.edu.ua/article/view/240952>
10. Щавінський В.Р. Інтереси держави та суспільства в адміністративному судочинстві: проблеми пріоритетності / В.Р. Щавінський// *Право і суспільство*. 2016. - № 4. С. 143-148. http://phd.znu.edu.ua/page/aref/07_2020/til--chik_avtoreferat.pdf

ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://rada.gov.ua/> офіційний сайт Верховної Ради України
2. <https://www.kmu.gov.ua/> офіційний сайт Кабінету Міністрів України
3. <http://ukurier.gov.ua/uk/> щоденне видання центральних органів виконавчої влади України «Урядовий кур'єр»
4. <http://www.golos.com.ua/> Газета Верховної Ради України «Голос України».

Навчальне видання

ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ

ЕЛЕКТРОННИЙ МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальності 081 «Право»

Укладач

Білик Павло Петрович

Електронне практичне видання

Оригінал-макет розроблено в авторській редакції.

Затвердж. авт. 28.08.2023. Шрифт Times New Roman.

Системні вимоги: операційна система сумісна з
програмним забезпеченням для читання файлів формату PDF.
Обсяг 1,3 МБ.

Кафедра адміністративного та господарського права
Економіко-правовий факультет
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058